

Fredagen den 16 Maj.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 9 innevarande månad.

§ 2.

Herr Nils Larsson, som begärt ordet, blef nu uppropad och yttrade: Jag ber att få för Kammaren anmäla, att jag tills vidare icke vill begagna mig af den ledighet från riksdagsgörömalen, som Kammaren beviljat mig.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda Stats-Utskottets memorial N:o 101—103.

§ 4.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets memorial N:o 99, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om punkten 1 c af nämnda Utskotts utlåtande N:o 7, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens femte hufvudtitel.

§ 5.

Förekom till behandling Stats-Utskottets utlåtande N:o 100, i anledning af väckt förslag, att deputerade måtte utses för att öfvervara DD. MM. Konungens och Drottningens kröning i Norge.

Efter uppläsning Utskottets i fem särskilda punkter afgifna hemställanden, uppstod öfverläggning och yttrade:

Herr Lars Ersson i Wik: Om till deputation vid kröningsfesten i Norge blifva utsedde de personer af denna Kammare, hvilka jag hört uppgifvas, så torde icke desse fordra någon kontant ersättning utan blott nöja sig med äran. I hvilket fall som helst vill jag icke gå in på att bevilja dem ersättning för mera än sjelfva resan kan uppgå till, ty me-

ningen lär väl icke vara, att de skola förtjena på uppdraget. Jag vill påminna, att den deputation som af Bondeståndet skickades till förra kröningen i Trondhjem, icke behöfde depensera ett öre under vistelsen derstädes utom måhända till en smula drickspengar. För öfrigt fingo de deputerade stoppa dagtraktamentet i fickan. Torde hända att norrmännen denna gång blifva lika generösa, ehuru detta ej bör tagas med i beräkningen. Jag slutar således såsom jag börjat, att den nu tillernade deputationen bör nöja sig med äran.

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Jöns Pehrsson: Hvad som har passerat sedan jag sednast vid remissen af den nu föredragna motionen yttrade mig i detta ämne, har ytterligare styrkt mig i den åsigt jag redan då uttalade, nemligen att afsändandet af den ifrågasatta deputationen till den förestående kröningen i Norge ingalunda för oss kan vara vare sig behöflig eller nyttig. Man har nemligen funnit, att den deputation från Norska Stortinget, hvilken för närvarande gästar vår hufvudstad, blifvit hitsänd uteslutande för det ändamålet att lyckönska Deras Majestäter i anledning af deras kröning här i Sverige. Hvad den saken beträffar, så har ju äfven svenska Riksdagen af samma anledning framburit till Konungen och Drottningen enahanda vördnadsfulla lyckönskan, och Deras Majestäter äro för öfrigt när som helst i tillfälle att, vare sig af deras tjenstemän eller af Riksdagen, så mycket de behaga, mottaga dylika vördnadsbetygelser. Jag ämnar följaktligen, i öfverensstämmelse med hvad jag förut i ämnet yttrat, yrka afslag såväl å den nu föredragna första punkten, som ock å betänkandet i dess helhet. Skulle åter, mot min önskan och förhoppning, genom majoritetens beslut en sådan deputation komma att afsändas, så vill jag på förhand nedlägga min reservation mot den af Utskottet beslutade resekostnadsersättning, hvilken här blifvit föreslagen. Jag kan nemligen icke föreställa mig att de, hvilka komma att utses till deputerade, sjelfva skola önska att på denna affär skörda en så betydlig vinst som Utskottets rundligt tilltagna förslag gifver vid handen, utan tror jag fast heldre att de deputerade, hvilka komma att för ändamålet afsändas till Norge, skola åtnöja sig med att, jemte nöjet och tillfredställelsen öfver detta förtroende, hvilket isynnerhet torde vara efterlängtadt af dem som äro älskare af flärd och lyx, för detta besvär uppbära en vida mindre summa än hvad Utskottet föreslagit. Lämpligast torde i detta hänseende vara, att de deputerade komma att utses bland representanterna från Jemtland och öfriga intill Norge gränsande landskap samt att åt dessa beviljas resekostnadsersättning efter samma grunder som nu äro gällande för ledamöter af Riksdagens Andra Kammare, äfvensom dagtraktamente efter tio R:dr om dagen. Detta har jag endast velat hemställa för den händelse man anser det så absolut nödvändigt att denna kostnadsersättning skall bestridas af Statsverket. Egentligen torde hela denna fråga angående bestridande af kostnaderna böra anstå till nästkommande riksdag. Hvad slutligen beträffar det af Utskottet så högt tilltagna dagtraktamentet för deputerade under deras vistande i Trondhjem, kan jag för beviljande af detsamma ingalunda finna några lämpliga skäl, och detta så mycket mindre som denna deputation under

vistelsen i Norges krönigsstad väl torde komma att, såsom fallet här varit, blifva upptagna endast i de högre kretsarne, till följd hvaraf de äfven torde komma att sakna tillfällen att samspråka och umgås med det egentliga folket och allmogen i Norge.

Jag inskränker mig för närvarande till att yrka afslag å den första punkten af detta betänkande.

Herr Engländer: Jag skulle kunna inskränka mig till att instämma med Herrar Lars Ersson och Jöns Pehrsson, men då jag erinrar mig, huru under Riksdagen förekommit frågor om att bevilja pensioner till fattiga enkor och väl behöfliga löneförhöjningar åt tjänstemän och att anslag för dessa ändamål vägrats, har jag velat tillkännagifva, att jag icke med godt samvete kan bifalla detta mindre viktiga förslag. Jag skulle vilja tillstyrka samma arvode, som riksdagsmän i Andra Kammaren åtnjuta men icke mera. Endast gräddan af Kammaren lär blifva afskickad till detta nöje, och deputerade lära alltså utan svårighet af egna medel kunna bidraga till detta för landet icke gagnande ändamål.

Jag är visst rojalist i ordets egentliga bemärkelse, men icke i den mening, att jag vill bortkasta statens medel på lyx och ståt. Jag yrkar afslag å den af Utskottet föreslagna ersättning.

Herr Hæggström: Som jag varit emot allt hvad kröning heter, är klart, att min ståndpunkt skall vara gifven i denna fråga.

Stats-Utskottets resonnement går derpå ut, att då sådant skett under de gamla ständsriksdagarne, äfven nu såväl deputation till kröningen i Norge skall afgå, som ock de deputerade erhålla ett reseanslag, hvilket jag för min del anser orimligt högt.

Häromdagen var cour på Kongl. Slottet, dervid Riksdagen hade tillfälle att lyckönska Deras Majestäter till den väl öfverståndna kröningen. Jag skulle tro, att denna lyckönskan var uppriktig och vördnadsfull; och jag kan i så fall icke fatta, hvarföre den skulle göras om igen. Det synes mig vara oegentligt att göra om en sådan sak två gånger.

Skulle man säga, att deputationen vore en artighet mot Norge och påkallades deraf, att norska Stortinget skickat en deputation till kröningen härstädes, tror jag, att detta icke håller streck. Kröningen här har nemligen inträffat under Stortingets möte och vid sådant förhållande har det varit naturligt, att Stortinget velat uppvakta Deras Majestäter vid detta tillfälle. Hade kröningen i Norge skett först och under pågående riksmöte härstädes, skulle sannolikt ingen stämma höjt sig mot deputations afsändande, men då Riksdagen fått vara med om kröningen här, som blifvit så tidigt tillställd just för att bereda Riksdagen tillfälle dertill, och Riksdagen fått lyckönska Deras Majestäter i anledning af kröningen, förefaller det, som frågan aldrig bort väckas. Därföre yrkar jag afslag å Utskottets hemställan i första punkten.

Uti tredje punkten har Utskottet föreslagit resekostnadsersättning för en hvar deputerad med 900 R:dr plus 25 R:dr om dagen under vistelsen i Trondhjelm. Det har på mig gjort ett sorgligt intryck, att Utskottet, utan annan motivering än åberopande af hvad vid en föregående riksdag

inträffat, huggit till med ett så omåttligt reseersättningsbelopp. Af hvad anledning kan man begära ett sådant belopp? Är det så svårt att få personer villiga att blifva deputerade? Icke lär man väl vilja att deputerade skola göra en vinst på resan, utan meningen skall väl vara, att de skola få en anständig betalning, så att de icke behöfva för uppdraget göra kostnader ur egen börs. Men för detta ändamål allena är den föreslagna betalningen allt för hög. Vi erinra oss litet hvar, att det i början var en smula knaggligt med anslaget till kröningen. Sedermera kom Kongl. Maj:t in med begäran om 70,000 R:dr, som beviljades, men äfven det hade sina små "aber". Nu deremot, då frågan gäller Riksdagens egna deputerade, så är det intet knussel, ty enligt Utskottets förslag kan denna deputation icke aflöpa för mindre än omkring 14,000 riksdaler. Det visar en enkel multiplikation: 12 gånger 1,200 riksdaler gör 14,400 riksdaler. Detta är öfver en femtedel af 70,000 R:dr. Då nu Kongl. Maj:t kunnat hjälpa sig med nämnda summa 70,000 R:dr för den storartade kröning, vi nyss bevittnat, skall det då behöfvas en femtedel deraf till att bekosta 12 riksdagsmäns resa till kröningen i Norge. Härifrån till Sundsvall kostar hyttplats på ångbåt 15 till 20 riksdaler; från Sundsvall till Trondhjem är cirka 40 mils landväg, eller fram och tillbaka omkring 80 mil, hvadan 240 R:dr borde vara väl tillräckliga skjutspengar. Ville man till dessa belopp lägga ett par hundra riksdaler i traktamente, så skulle resekostnaden vara ordentligt betäckt, och om något mera bör väl icke blifva fråga.

Jag skall ej längre upptaga tiden, utan yrkar afslag å denna samt öfriga punkter i betänkandet.

Herr Johan Jönsson: Jag kunde inskränka mig till att instämma med föregående talare. Jag har samma åsikter som han. Jag vill endast säga, att jag icke kan gilla, att förtroendemän öfverbetalas, och icke kan med godt samvete gå in på att bevilja dessa deputerade 900 R:dr i respengar och 25 R:dr om dagen i traktamente under vistelsen i Trondhjem, så mycket mindre som intet är sagdt om, huru länge de ega uppehålla sig der. De kunde taga sig före att ligga der i evig tid, i fall de eljest kunde lefva så länge.

Jag yrkar afslag å betänkandet.

Herr Grefve Posse: Då här väckts fråga till och med om afslag å första punkten af Utskottets betänkande d. v. s. å förslaget att deputation skall afgå, så ber jag att få erinra Kammaren derom, att, då frågan om denna deputation vid ett enskildt sammanträde härstädes först framställdes, icke mera än en enda röst höjde sig deremot, att deputation skulle afsändas; och då jag icke kan förmoda, att Kammarens uppfattning i denna del så hastigt skulle kunnat förändra sig, tillförser jag mig med visshet, att Kammaren bifaller betänkandets första punkt.

Hvad dernäst beträffar de anmärkningar, som blifvit framställda mot en följande punkt, der resekostnadsersättnings belopp blifvit föreslaget, nemligen punkten 3, så vill jag icke neka, att summan synes hög. Inom Stats-Utskottet, då frågan der behandlades, väcktes många förslag om sättet för ersättnings bestämmande, bland andra äfven det, att den borde

beräknas lika med hvad riksdagsmän af Andra Kammaren åtnjuta såväl i respenningar som dagtraktamente. Men man fann, att detta skulle blifva otillräckligt, emedan det är uppenbart, att respengar efter 3 Riksdaler milen äro ganska låga och att lefnadskostnaden i Trondhjem vid ett sådant tillfälle som under en kröning utan tvifvel är ganska hög och icke betäckes af 10 R:dr om dagen. Efter många öfverläggningar och då man tog i betraktande, att det skulle vara obeqvämt för dem som valdes till deputerade, om de skulle förbindas till redovisningsskyldighet med afseende å den väg de valde m. m., så trodde man det vara bäst att fixera en bestämd summa i ersättning för resekostnaden och med anledning deraf gick man tillbaka till det anslag, som bestämdes för den deputation, hvilken afsändes till Carl XV:s kröning i Trondhjem. Man ansåg slutligen efter en ganska vidlyftig öfverläggning klokast att bestämma precis samma anslag, eller 900 R:dr respengar i ett för allt och 25 R:dr om dagen för vistelsen i Trondhjem. Man fann väl att, äfven om sjelfva reskostnaden syntes något hög, så vore å andra sidan dagtraktamentet lågt.

En talare, Herr Lars Ersson, har sagt, att, då deputationen, efter hvad han hört uppgifvas, skulle blifva bildad af sådana män, som kunde resa utan ersättning, och då normännens gästfrihet vore så stor, att några synnerliga utgifter för vistelsen i Norge icke skulle ifrågakomma, man gerna kunde draga in allt anslag. Det der resonnementet förefaller mig ganska besynnerligt. Först och främst är oförklarligt, huru Herr Lars Ersson kan veta, hvilka som skola blifva deputerade, ty han lär väl icke vara den, som bestämmer deröfver, och kan icke hafva meddelat sig med någon, som har sådan bestämmande rätt. Aldra minst tycker jag om hänvisningen till normännens gästfrihet, ty våra deputerade böra väl icke komma som snyltgäster, och minst bör en sådan afsigt uttalas här.

Då detta ärende icke lämpligen bör slutligen afgöras genom gemensam votering, hoppas jag, att, om Kammaren finner nödigt nedsätta den föreslagna ersättningen, sådan nedsättning måtte göras så pass rimlig, att Första Kammaren kan gå in derpå.

Tillsvidare yrkar jag bifall till betänkandet.

Herr Talmannen aflägsnade sig nu, och intogs hans plats af Herr vice Talmannen, hvilken, enligt förut skedd anteckning, gaf ordet åt

Herr Clairfelt, som yttrade: Ehuru jag var tillstädes vid det Kammarens enskilda sammanträde, då motion i denna fråga väcktes och ehuru jag vid det tillfället icke höjde min röst mot förslaget, så anser jag mig dock dermed icke hafva bifallit det med motionen afsedda syfte. Jag önskade nemligen, innan jag yttrade mig i ämnet, inhemta resultatet af Utskottets behandling utaf den i behörig ordning väckta motionen. Då nu Utskottets derom afgifna utlåtande till Kammarens pröfning föreligger och då, såsom bekant, inom denna Kammare redan ganska många och skarpa ord blifvit uttalade angående det mindre lämpliga eller tidsenliga uti bibehållandet af sjelfva kröningsceremonien samt då man härstädes äfven uttryckt den förhoppningen att någon kröning i Sverige icke vidare torde böra ifrågakomma, så torde det icke heller vara konsekvent

handladt af denna Kammare att besluta afsändandet af ombud från Sverige till den förestående kröningen i Norge. Jag kan icke heller finna, att anledning till ett sådant beslut kan sökas deruti, att dylika deputationer från svenska Riksdagen förut blifvit afsända till Konungarne Carl XIV Johans och Carl XV:s kröningar i Norge. Svenska Riksdagen har ju redan, såsom en föregående talare äfven påpekat, till Deras Majestäter framburit underdåniga lyckönskningar i anledning af den kröning, som nyligen förgångit, och ett ytterligare frambärande af dylika vördnadsbetygelser torde sålunda från svenska Riksdagens sida vara öfverflödigt. Då nu härtill kommer, att inom denna Kammare den princip gjort sig gällande att den största sparsamhet bör iakttagas, och då denna Kammare måhända just af sådan anledning inom landet förvärfvat sig stort och välförtjent anseende, tycker jag det vara inkonseqvent handladt om samma Kammare nu, på sätt Utskottet föreslagit, skulle bevilja ett högst ansenligt belopp för ett sådant, rent ut sagdt, onyttigt ändamål som det nu förevarande. Man har äfven här talat om att vanlig höflighet skulle fordra, att vi för vår del borde återgälda den artighet som norska Storthinget visat den svenska Riksdagen genom att hitsända en deputation till kröningen härstädes. En föregående talare har redan bemött denna invändning, då han erinrat derom, att konsekvensen deraf ingalunda fordrade en dylik deputationens afsändande från Sverige till den förestående kröningen i Trondhjem, enär vid denna sednare kröning hvarken norska Storthinget eller svenska Riksdagen äro samlade, samt att sålunda den föreslagna deputationen till Norge icke egentligen kunde hafva annat ändamål än att komplimentera Deras Majestäter.

Jag yrkar afslag å Utskottets utlåtande; men för den händelse jag, hvad första punkten beträffar, skulle komma att stanna i minoriteten, och det alltså komme att beslutas det en sådan deputation skall afsändas till kröningen i Norge, kommer jag, hvad kostnadsersättningen för deputerades resa beträffar, att instämma med dem, som yrkat att denna ersättning må, både hvad sjelfva resan och dagtraktamentet angår, beräknas efter samma grunder som det, hvilket tillerkännes ledamöter af Riksdagens Andra Kammare.

Herr *Lasse Jönsson* instämde med Herr Clairfelt.

Herr Peter Olsson: Jag ber endast få upplysa, att inom den afdelning af Stats-Utskottet, hvarest denna fråga först behandlades, jag icke fann mig föranlåten att motsätta mig det ifrågavarande förslaget att afsända en deputation från svenska Riksdagen för att öfvervara Deras Majestäters kröning i Norge. Hvad deremot resekostnaderna för dessa deputerade beträffar, så syntes det mig af flera skäl vara lämpligast att bestämma dessa efter samma grunder, som för ledamöter af Riksdagens Andra Kammare samt att likaså, antingen efter samma grunder eller ock till något högre belopp, dagtraktamenten för samma deputerade borde utgå, åtminstone under deras vistelse i Trondhjem. Mig synes nemligen, såsom om den af Utskottet föreslagna summan, 900 R:dr för hvar och en af bemälda deputerade, dels vore i och för sig alltför hög, dels ock, såvidt jag kan förstå, alldeles, så att säga, tagen i vädret. Om t. ex.

denna deputation hufvudsakligen komme att utgöras af ledamöter, hvilka representera Jemtlands, Wermlands eller Göteborgs och Bohus län, så ligger det i sakens natur, att resekostnaderna för dessa icke komme att blifva lika stora som om de deputerade väljas bland representanter från Rikets sydligare landskap. Det är sålunda icke blott derföre att jag anser det af Utskottet föreslagna beloppet vara alltför stort, utan äfven derföre, att jag finner detsamma alldeles omotiveradt och liksom gripet ur luften, som jag, för att i detta fall komma rättvisan så nära som möjligt och då afsigten naturligtvis icke kan vara att bereda den blifvande deputationen en pekuniär vinst, skulle vilja hemställa, att denna kostnadsersättning komme att beräknas efter första klassens biljett på jernväg eller ångbåt, samt efter vanlig skjutslega. Detta yrkade jag äfven inom afdelningen, fastän jag, då jag var ensam om denna min åsigt, icke ville reservera mig mot Utskottets beslut.

Jag vill emellertid nu icke framställa något bestämdt yrkande i detta grannliga ämne, utan endast, såsom jag redan antydtt, förklara att, på samma gång jag icke har något emot att den ifrågasatta deputationen skall afsändas, jag finner det vara rättvisast och lämpligast att för dess ledamöter bestämmas resekostnadsersättning och dagtraktamente efter samma grunder som nu äro gällande för ledamöter af Riksdagens Andra Kammare.

Herr Gummesson: Redan från första stunden frågan om Deras Majestäters kröning här framställdes, väckte densamma ett temligen allmänt ogillande, åtminstone inom denna Kammare. Det synes mig derföre vara besynnerligt, om man nu icke ansåge sig vara nöjd med den kröning som nyligen försiggått, utan att man derjemte äfven vore beredd att skicka en deputation till en förestående ny kröning i Norge. Jag skulle tro, att ett dylikt beslut står i fullkomlig strid med hvad förut i denna fråga blifvit uttaladt. I likhet med den förste talaren och af samma skäl som han yrkar jag afslag å hela betänkandet. Vidkommande sjelfva resekostnaderna för den ifrågasatta deputationen, synes det mig äfven högligen förundransvärdt, att hvar och en af dessa deputerade, för den händelse de komma att vistas tolf dagar i Trondhjem, skola, tillsammans med sjelfva resekostnadsersättningen, komma att uppbära samma belopp som ledamot af Riksdagens Andra Kammare erhåller för fyra månaders vistelse här vid Riksdagen. Jag finner denna ersättning vara ojemförligt stor, och detta så mycket mer som ganska ovisst är, huru många dagar deputationen kommer att tillbringa i Norge samt vid hvilket belopp denna kostnadsersättning slutligen kan komma att stadna.

Herr Per Nilsson i Kulhult: Jag är hufvudsakligen förekommen af Herr Clairfelt, hvilken redan uttalat de åsichter jag i denna fråga hyser, till följd hvaraf jag ber att till alla delar få instämma uti hans anförande. Jag ber endast få tillägga, att jag icke tycker det passa rätt väl i stycke, om Utskottets förslag nu bifalles, och detta så mycket mindre som en föregående talare redan visat att omkostnaderna för den ifrågasatta kröningsdeputationen skulle komma att uppgå till ungefär en femtedel af hela det anslag som svenska Riksdagen för Deras Majestäters kröning här-

städes nyligen beviljat. Detta synes mig utgöra ett ytterligare skäl för afslag å hela det nu föredragna utlåtandet; och anhåller jag alltså vördsam- samt hos Herr Talmannen om proposition derå, att det nu föredragna utlåtandet måtte i dess helhet af Kammaren vardas afslaget.

Herr Jöns Rundbäck: Då jag varit närvarande vid denna frågas behandling på afdelningen inom Utskottet, så anser jag det vara min skyldighet att med några ord uppträda och motivera Utskottets beslut i detta ämne.

Jag ber då först och främst få säga, att jag helst skulle hafva önskat, att betänkandet blifvit föredraget punktvis och icke, såsom nu skett, alla punkterna på en gång; härvid vill jag dock ej uppehålla mig, då, såsom jag förmodar, hvarje punkt för sig kommer att afgöras. Den förste talaren yttrade, att de som blifva utsedda till ledamöter i den föreslagna kröningsdeputationen till Norge icke egentligen behöfva någon ersättning för resa och kostnader, utan att de kunna nöja sig med äran att hafva blifvit utsedda till deputerade samt att de för öfrigt kunna få njuta af det Norska folkets generositet och lefva på dess bekostnad. För min del hoppas jag, att aldrig någon deputation från svenska Riksdagen på sådana vilkor skall komma att afsändas till Norge, och vida heldre skulle jag i sådant fall önska afslag å hela frågan, ty nog är, såsom vi alltför ofta få höra, Sverige ett fattigt land, men så fattiga äro vi icke, att vi, behöfva afsända en deputation till Norge, hvilken derstädes skall nödgas lefva på Norrmännens bekostnad och betraktas såsom snyltgäster. Min uppfattning af ändamålet med denna deputation kan naturligtvis icke vara någon annan än den, att dess medlemmar skola såsom ombud från svenska Riksdagen, till Unionskonungen frambära sina lyckönskningar på samma sätt som den norska deputationen nyligen gjort här i Sverige. Nu säger man vidare, att en sådan deputation borde afsändas endast för den händelse svenska Riksdagen vore tillsamman vid den tid kröningen i Norge kommer att ega rum. Jag är af en alldeles motsatt mening, och skulle i dylikt fall motsätta mig afsändandet af en deputation till Trondhjem, ty det fordras åtminstone tre veckors tid och måhända en hel månad för en sådan resa fram och tillbaka, och det torde icke rätt vara på sin plats att en del af riksdagsmännen under så lång tid äro frånvarande från Riksdagens förhandlingar. Helt annorlunda är förhållandet med Norrmännen, hvilka från sin hufvudstad kunna resa på jernväg direkt hit till Stockholm, hvaremot den svenska deputationens afresa till Trondhjem vore förknippad med vida större omgång och tidspilla.

Hvad slutligen resekostnadsersättningen beträffar, så är detta en sak, hvarom hvar och en kan hafva sin särskilda uppfattning; men jag ber att med ett par ord få fästa Kammarens uppmärksamhet på den synpunkt hvarifrån Utskottet betraktat denna sak. Vid den kröning som år 1860 försiggick i Trondhjem afsändes, såsom bekant, en deputation från svenska Riksdagen, som då för tillfället var samlad. Ledamöterna af denna deputation erhöilo en alltför stor resekostnadsersättning, ty utom det belopp, som nu af Utskottet föreslås, fingo dessa derjemte äfven under tiden uppbära sitt riksdagsmannaarvode till oafkortadt belopp. Härtill kommer äfven att såväl skjutspenningar som andra omkostnader för resan vid den ti-

den icke på långt när uppgingo till samma belopp som nu. Jag tror följaktligen det icke vara fullt riktigt att anse den af Utskottet nu föreslagna kostnadsersättningen vara lika öfverdrivet stor som för tretton år tillbaka. Då man nu vet att, sedan man här från Stockholm sjöledes anländt till Sundsvall, man ytterligare har att passera 40 mil landväg från sistnämnda stad innan man uppnår norska gränsen, hvarifrån ytterligare omkring tio mil återstå till Norges kröningsstad, så torde man deraf finna, att denna långa resa fram och åter icke aflöper för småsmulor. Företages åter resan härifrån öfver Christiania, så utgör detta en väglängd af 60 mil jernväg, hvarefter man nödgas anlita skjuts, som är betydligt dyrare i Norge än hos oss. Man har i sammanhang härmed äfven sagt, ätt dagtraktamentet borde beräknas efter 10 R:dr, liksom resekostnaderna efter samma grunder som för riksdagsmännen af Andra Kammaren för deras resor fram och åter till riksdagsorten; men om dessa ersättningsbelopp kan man ju säga, att de äro åtminstone i samma grad gripna ur luften som de summor, hvilka omnämnas i Utskottets förslag. Det kan naturligtvis vara mig fullkomligt likgiltigt vilket ersättningsbelopp Kammaren här behagar bestämma; men jag har med hvad jag nu yttrat endast velat antyda, huru Utskottet kommit till den siffrå som här finnes föreslagen och hvilken, åtminstone i jmförelse med den summa, som vid 1860 års riksdag beviljades till den deputation som då afsändes till kröningen i Norge, icke kan skäligen synas alltför högt tilltagen, och detta så mycket mindre som den dåvarande deputationen äfven under tiden för sin frånvaro från riksdagen fick till oafkortadt belopp uppbära riksdagsmannaarvode.

Slutligen ber jag få upprepa, hvad jag redan i början af mitt anförande yttrade, att jag heldre skulle önska att ingen deputation afsändes till Norge, än att denna, såsom den förste talaren nämnde, borde lägga an på att såsom snyltgäster lefva på våra norska bröders frikostighet, ty på sådana vilkor är jag förvissad att denna Kammare ej skall vilja sända någon delegation af svenska Riksdagen till Norges urgamla kröningsstad. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Grefve Sparre: Hvad först angår den frågan, om en deputation bör afgå till Deras Majestäters förestående kröning i Norge, så kan jag icke riktigt fatta, huru det kan vara möjligt att man verkligen på fullt allvar vill bestrida afsändandet af en sådan. Då Norrmännen skickat en deputation till kröningen härstädes, fordrar icke då en vanlig grannlagenhet att äfven vi skola afsända en dylik till Trondhjem. Man invänder häremot, att förhållandena så till vida äro olika, att Stortinget varit samladt, under det att kröningen härstädes försiggått, men att deremot svenska Riksdagen icke vore tillsammans på den tid kröningen i Trondhjem kommer att ega rum. Men Riksdagen är ju icke någon öfvergående institution, utan den är, såsom man vet, vald för flera år i sender, med skyldighet att på vissa tider sammanträda; denna institution fortfar sålunda, antingen den vid något visst tillfälle är församlad eller icke. Med den siste talaren instämmer jag deruti, att, om någon omständighet skulle kunna föranleda oss att icke afsända en dylik deputation, så vore det just den att Riksdagen under samma tid vore församlad, enär

man i sådant fall kunde invända, att det vore riksdagsmännens pligt att förblifva på sin post så länge Riksdagen varade. Då nu emellertid norska Stortinget äfven lemnat denna omständighet åsido, och hitsändt en kröningsdeputation, så tyckes det, att äfven svenska Riksdagen måste handla på samma sätt.

Man har äfven sagt, att, då inom denna Kammare blifvit uttalad den önskan och förhoppning att någon kröning hädanefter i Sverige icke borde ega rum, så kunde det äfven vara onödigt att skicka en deputation till kröningen i Norge. Jag trodde eljest, att denna så mycket onordade frågan om kröning nu en gång skulle vara slut. Jag hoppas för öfrigt att något hvar af denna Kammares ledamöter haft samma uppfattning som jag af den kröningsceremoni som så nyligen försiggått i Stockholms Storkyrka; på mig gjorde det ögonblick, då Konungen inför församlingen aflade sin ed, ett så mäktigt och gripande intryck att jag ej skulle hafva velat att det ögonblicket mellan Konungen och hans folk varit borta. Jag är sålunda af den meningen, att det icke kan vara en så bestämdt afgjord sak, att den nyss försiggångna kröningen har varit den sista som i vårt land kommer att ega rum. Nu är frågan: skola vi besvara norrmännens uppmärksamhet genom att till Trondhjem afsända en kröningsdeputation eller icke? Bör den förening, som existerar mellan den skandinaviska halföns begge folk, icke äfven genom yttre kännetecken ådagaläggas, och böra väl vi, hvad grannlagheten beträffar, stå våra bröder norrmännen efter?

Hvad slutligen vidkommer kostnadsersättningen för deputationen, så erkänner jag att den föreslagna summan, 900 R:dr för hvarje af dess ledamöter, synes äfven mig något hög. Det förefaller mig, såsom vore det alldeles tillräckligt, om man bestämde resekostnaderna och dagtraktamentet för dessa deputerade efter samma grunder som för riksdagsmän af Andra Kammaren, nemligen så länge resan försigginge inom Sverige. Under vistelsen i Trondhjem åter borde ett dagtraktamente af tio R:dr befinnas alltför lågt, isynnerhet om man tager i betraktande att vid ett sådant tillfälle som eu kröning eu allmän och högst betydlig prisstegring plägar ega rum. Jag instämmer ock med en föregående talare derutinnan, att en sådan deputation icke gerna kan gifva sig till, att vid ett dylikt tillfälle knussla och spara på styfvern, hvarföre man ock icke torde kunna mycket pruta på det af Utskottet föreslagna traktamente af 25 R:dr för hvar och en bland deputerade under deras vistelse i Trondhjem. Det blir ju i allt fall icke många dagar, som deputationen derstädes kommer att uppehålla sig, men vistelsen i ett främmande land måste ju alltid blifva mycket dyrare än här hemma.

Jag föreslår alltså, att resekostnadsersättningen för dessa deputerade måtte utgå efter samma grunder som för riksdagsmans af Andra Kammaren resor till och från riksdagen, samt att dagtraktamentet under resan inom Sverige må bestämmas till tio R:dr, men under vistelsen i Norge till det belopp Stats-Utskottet föreslagit.

Herr Hægström: Under diskussionen har uppmärksamheten blifvit fästad derpå, att man nu bör framställa sina yrkanden, och för min del föreslår jag derföre, att den uti 3:dje mom. af Utskottets förslag införda summa af 900 R:dr nedsättes till 450 R:dr. Många förslag hafva

blifvit framställda med afseende å dagtraktamentets beräkning, och Grefve Sparre har föreslagit att de deputerade skulle efter resans fullbordande förete räkningar å de hafda utgifterna, för att sedan godtgöras af Riksgäldskontoret. Detta blir trassligt, och jag finner det vida enklare att bestämma en summa af 450 R:dr i ett för allt hvad Herrar deputerade skola upp-bära. Herr Jöns Rundbäck har framhållit att Stats-Utskottets föreliggande förslag är grundadt på de beräkningar, som följdes år 1860, då svenska Riksdagen afsände en deputation till Konung Carl XV:s kröning i Norge. Det synes mig likväl vara en väsendtlig skilnad mellan då och nu. *Då* nödsakades man resa landvägen efter skjuts, *nu* deremot finnes jernväg till Christiania och tillfälle till ångbåtsresa derifrån till Trondhjem, hvadan resan således blir lättare och billigare.

Med afseende på de flera yrkanden, som redan blifvit framställda, och hvilka rörde än den ena än den andra af de fem punkter, Utskottets förslag omfåttade, fann sig Herr vice Talmannen föranlåten hemställa, det Kammaren måtte besluta att, sedan den nu pågående öfverläggningen förklarats fullbordad, propositioner skulle gifvas endast å de yrkanden, som förekommit rörande 1:sta punkten; Kammarens ledamöter dervid den rätt förbehållen att vid derefter skeende föredragning af utlåtandets öfriga punkter göra de framställningar, hvartill hvarje särskild punkt kunde synas föranleda. Kammaren biföll denna hemställan; hvarefter öfverläggningen fortsattes af:

Herr Gumælius, som anförde: Herr Talman, mine Herrar! Äfven om Herr Talmannen icke gjort denna framställning till Kammaren, skulle jag för visso icke ökat antalet af förslag i afseende å beloppet af den resekostnadsersättning, som bör de deputerade tilldelas, ty med förlof, mine Herrar, den frågan är i sanning underordnad och ej värd mycket tal. Om jag än medger, att det föreslagna beloppet är högt, torde det få antagas såsom temligen säkert, att Stats-Utskottet, bland hvars ledamöter jag föreställer mig att deputationen företrädesvis — åtminstone inom denna Kam-mare — kommer att väljas, ifall de låta sig väljas, bör bäst vara i tillfälle att beräkna, hvad som för ändamålet behöfves. Det må äfven tagas i beräkning att vid en sådan resa åtgår åtskilligt annat än den direkta kostnaden för resan och lifsuppehållet. Man sliter kropp och kläder och skall väl också hafva någon godtgörelse derför. För min del är jag alltså icke benägen för en alltför långt drifven sparsamhet med afseende å de-putationens utrustning, och deri öfverensstämmer min åsigt fullkomligt med Herr Jöns Rundbäcks. Om de föreslagna beloppen synas nog höga, är det likväl bättre att deputationen blifver liberalt utrustad än om den nödgas taga i beräkning norsk frikostighet.

Deremot hyser jag någon tveksamhet, huruvida det inalles är lämpligt och nödigt att utse deputerade för att öfvervara Konungens och Drottningens kröning i Norge, och jag gör det dels på grunder, som här förut blifvit anförda, och dels på ännu en grund. Jag har nemligen af tidningarne erfarit, hurusom i Norges hufvudstad under ögonen på den förnämsta tidningspressen i landet, under ögonen på det församlade Stortinget samt i närvaro af ordningsmakt af förstärkt polis inträffat, att

en konstnär, som blifvit inbjuden från Sverige till Christiania för att öfvertaga en befattning derstädes, blifvit ganska illa bemött såsom varande utländing. Ytterligare har jag erfarit att en konstnärinna, infödd norska, åt hvars framsteg på konstnärnsbanan vi här i Sveriges hufvudstad så mycket gladt oss, vid hemkomsten till Christiania blifvit förolämpad därför att hon, af rent tekniska skäl, föredragit ett musikstycke med svensk text. Äfven i andra afseenden hafva vi på sednare tiden sett prof på allt annat än tillmötesgående mot Sverige från norsk sida till och med från Storthinget. Nu är det visserligen sannt att kröningen icke skall försiggå i Christiania. Vore så förhållandet, skulle jag vara ännu mera tveksam att låta en delegation af svenske riksdagsmän begifva sig dit, ty jag förmodar att de under sitt vistande derstädes skulle komma att tala svenska språket, och detta kunde ju gifva anledning till obehagligheter. Att svenske riksdagsmän såsom enskilda personer begifva sig till Norge för att öfvervara kröningen, är en annan sak, men jag vill icke, att svenska riksdagens representanter utsättas för dylika obehagligheter.

Det är sannt, att kröningen skall försiggå i Trondhjem, men det är icke gifvet att uti en landsortsstad bildningen i detta fall tagit ut sin rätt mera, än den gjort i Christiania.

Det har till äfventyrs för min personliga del icke varit rätt politiskt klokt att göra detta uttalande, men sådan är min mening, och jag ser icke något skäl, hvarför jag skulle dölja den, och jag vill icke hafva detta osagdt. För min del skulle jag således, utan att göra något yrkande, anse lämpligast, att icke någon kröningsdeputation till Norge afgår.

Vidare yttrade:

Herr Nils Petersson: Då vid föregående tillfällen kröningshögtidligheter egt rum i Norge, har Sveriges representation afsändt deputationer för att såsom dess ombud öfvervara akten. Då vidare Norges Storthing till nu försiggångna kröning härstädes afsändt en stor deputation samt Riksdagen genom att bevilja 70,000 R:dr för Konungens och Drottningens kröning visat att sjelfva det gamla, vördnadsbjudande bruket att låta kröna sig icke för Riksdagen är likgiltigt, så finner jag att konsekvensen med afseende å förut fattade beslut samt granlagenheten mot brödrafolket fordra att en deputation från Riksdagen afsändes till Trondhjem för att öfvervara kröningen derstädes. Jag yrkar därför bifall till första punkten.

Medan jag har ordet vill jag — för att icke sedermera behöfva ytterligare trötta Kammaren med något anförande — äfven anhålla om bifall till andra punkten. Hvad deremot beträffar tredje punkten, anser jag förslaget alldeles för frikostigt. För min del är jag böjd att sluta mig till dem som yrka, att de grunder för beräkning af arvode och resekostnad, hvilka tillämpas för ledamöter af Andra Kammaren, äfven måtte läggas till grund för godtgörelsen i förevarande fall. Jag skulle därför helt och hållet hafva instämt med Herr Grefve Sparre, såvida han icke förordat särskildt arvode för vinstandet i Norge. Med kännedom om att resekostnadsersättningar i allmänhet lemna någon behållning, anser jag att utgifterna under ett kort vistande i Trondhjem fullt ut betäckas ge-

nom besparingar å reseersättningen. Utskottet har gjort en jemförelse mellan nu och 1860, då Carl XV kröntes i Norge, och föreslagit samma ersättningsbelopp för Herrar deputerade, som då. Men det är stor skillnad att resa nu mot då. *Nu* har Norge jernvägar och ångbåtstrafiklinier; *då* gick resan till Trondhjem landvägen. Med afseende å tredje och fjerde punkterna yrkar jag således afslag och bestämmandet af det arvodesbelopp och den resekostnadsersättning, som, enligt nu gällande föreskrifter, tillkomma ledamot af Andra Kammaren.

Herr O. B. Olsson: Ehuru jag icke inom Utskottet reserverat mig, har jag likväl icke biträdt förslaget uti tredje och fjerde punkterna, då jag funnit de föreslagna beloppen alltför högt tilltagna. Emellertid, då Kammaren på Talmannens hemställdan beslutat att inga yrkanden vid de sednare punkterna nu få framställas, så inskränker jag mig för närvarande till att yrka bifall å förslaget uti första punkten. Alldenstund Riksdagen beviljat anslag till Konungens kröning här i Sverige och norska Stortinget vid kröningshögtidigheterna låtit representera sig af en deputation, tror jag att grannligheten fordrar, det svenska Riksdagen äfven låter sig representeras af en deputation vid kröningen i Trondhjem. Af detta skäl röstar jag för bifall till första punkten.

Herr Ehrenborg: Min mening i frågan öfverensstämmer hufvudsakligen med Herr Olssons, men då han icke framställde något yrkande, begärde jag ordet i afsigt att göra ett sådant vid de sednare punkterna. Jag vill för min del icke afslå förslaget i dess helhet och har funnit representantens från Örebro framställning om repressalier vara alldeles olämplig, men jag vill endast bifalla första och andra momenten uti oförändradt skick, hvaremot jag finner tredje och fjerde punkterna vara i behof af en omarbetning. Jag finner förslaget i dessa sednare delar oformligt, ity att det äfven skulle blifva samma resekostnad från en aflägsen ort, och jag finner det jemväl orimligt med afseende å kostnadsersättningen, såvidt man icke utgår från det antagande att Herrar deputerade icke blott sjelfva böra göra resan till Norge gratis, utan måhända äfven gratis medföra sina familjer. Icke heller kan jag anse oss bundne af ständsrepresentationens beslut i detta afseende vid 1860 års riksdag, utan förenar mig med dem som föreslagit ersättning på samma beräkningsgrund, som finnes stadgad för Andra Kammarens ledamöter med afseende å arvode och reseersättning. Likaledes anser jag att i en tid, då krediten är så god, Herrar deputerade gerna må försträcka kostnaderna och sedan erhålla ersättning uti Riksgäldskontoret.

Till följd af det beslut, som Kammaren på Herr Talmannens proposition nyss fattade, är jag förhindrad att nu framställa något yrkande vid de sednare punkterna, men har emellertid velat framföra min mening äfven i denna del af frågan, för att möjligen bidra till ett bifall af första och andra punkterna.

Herr Ivar Månsson: Jag afstår och instämmer med Herr O. B. Olsson.

Herr Carl Ifvarsson: Då jag vid föregående tillfälle uttalat den åsigt att Riksdagen hvarken borde påkalla föräldrade kröningsceremonier eller anslå medel för sådana ceremoniers utförande, så faller det sig helt naturligt, att jag äfven skulle ansett öfverflödigt att afsända en deputation från Riksdagen för att öfvervara kröningen i grannriket, derest min mening gjort sig gällande. Men i det stadium, frågan nu befinner sig, då Riksdagen beviljat anslag till kröning samt norska Stortinget vid de kröningshögtidligheter, som här försiggått, låtit representera sig af en deputation, fordrar grannlagenheten i mer än ett hänseende, att Riksdagen sänder delegerade till Norge vid den stundande kröningen. Detta är anledningen hvarför jag icke inom Utskottet har motsatt mig förslaget derom.

Hvad deremot beträffar sjelfva beloppet af den resekostnads- och traktamentsersättning, som skulle tillkomma de deputerade, hade jag önskat att beloppen blifvit mera måttligt tilltagna. Jag vill likväl icke framställa något yrkande om nedsättning utaf de föreslagna beloppen, väl vetande att samma majoritet, som förut varit bestämmande i likartade frågor, äfven skall genomdrifva detta förslag; hvadan det således tjenar till ingenting att framställa något motyrkande.

Hvad beträffar den insinuation, talaren från Örebro på talarestolen riktade mot Stats-Utskottet, nemligen att dess ledamöter skulle hafva förbehållit sig företrädesrätt att blifva utsedde till deputerade och till den ändan varit frikostiga vid bestämmandet af ersättningen för uppdraget, så vet jag icke om man är berättigad att framkasta en sådan beskyllning. Riksdagen bestämmer i alla fall anslaget, likasom Kamrarne, således ej Stats-Utskottet, välja deputerade; och om någon af Stats-Utskottets ledamöter blifver utsedd till deputerad, så föreställer jag mig att han rättvisligen bör få samma förmån som andra, ehvad det blifver mer eller mindre. Bäst vore det i alla hänseenden att ersättningen blefve måttlig, såsom jag redan yttrat.

Den omständighet, samme talare påpekade, nemligen att en svensk konstnär blifvit illa mottagen i Norge och att en konstnärinna blifvit fördelad derstädes, tror jag icke bör tillmätas något inflytande på denna frågas behandling. Ty om en eller annan person i Norge uppför sig mindre väl, lär väl icke detta kunna anses såsom ett uttryck af hela norska nationens ovänliga stämning mot den svenska nationen. Samma förhållande kan ju inträffa äfven här, i det en eller annan svensk kan hysa ovilja mot norrmännen, hvaraf ingalunda följer, att hvarje svensk lyser ovilja mot grannriket.

Herr Hübinette: Mot första och andra punkterna uti föreliggande förslag har jag ingenting att invända, deremot har jag betänkligheter med afseende å tredje och fjerde punkterna. Det synes mig fullt tillräckligt om de deputerade erhålla godtgörelse för resan efter de grunder, som tillämpas med afseende å resekostnadsersättning åt ledamöter af Andra Kammaren. Med afseende å beloppet af dagtraktamentet under vistelsen i Norge anser jag 20 R:dr vara tillräckligt.

Herr H. Schultz: Då under diskussionens lopp många talare yrkat

afslag å föreliggande betänkande, har jag begärt ordet för att uttala min åsigt, som går i en alldeles motsatt riktning. Jag anser att på den punkt frågan kommit, och då föregående Riksdagar skickat deputationer till Norge vid de tvänne sednaste kröningarne derstädes, det vore bra besynnerligt om den svenska representationen vid detta tillfälle skulle undandra sig att visa tillbörlig uppmärksamhet, dels mot brödrafolket dels mot dess och vår gemensamme konung.

En talare från Örebro har framhållit vissa tilldragelser, som timat i Christiania, men hvilka, enligt mitt bedömande, icke hafva med frågan att göra. Jag beklagar att han vidrört detta ämne, ty det är icke Riksdagen värdigt att fästa afseende vid sådant.

Dessutom har norska Storthinget låtit representera sig af en stor deputation vid den nyss timade kröningen härstädes, och detta utgör för mig ännu ett skäl att anse det såsom ett uttryck af missaktning mot broderlandet, om vi icke ditsända en deputation för att representera svenska Riksdagen vid den stundande kröningen i Trondhjem. Jag har äfven trott att de Herrar ledamöter af Kammaren, som varit närvarande vid kröningshögtidligheterna i Storkyrkan, skulle hafva funnit ceremonien upplyftande, åtminstone har den religiösa akten på mig gjort ett högtidligt och vördnadsbjudande intryck. På dessa skäl anser jag att en deputation bör afgå till Norge, och jag instämmer derföre uti Stats-Utskottets förslag hvad beträffar första och andra punkterna. Med afseende å tredje och de följande punkterna vill jag, då de föredragas, yttra mig, såvida jag dertill finner anledning.

Herr Jonas Jonasson i Gullaboås: Jag inskränker mig till att yrka bifall å första och andra punkterna samt afslag å tredje och fjerde punkterna.

Herr Jöns Pehrsson: Jag skulle icke hafva vidare besvärat i denna fråga, som redan gifvit anledning till en i mitt tycke alltför vidlyftig diskussion, såvida icke några talare sökt förvränga mina uttryck vid mitt förra anförande till den grad, att jag knappt trodde, det någon skulle nedlåta sig så djupt som t. ex. representanten på göteborgsbanken gjort. Jag har ingalunda sagt, att deputationen skulle lefva på nådegåfvor i Norge, utan jag har sagt, att de som hafva lust att resa i egenkap af Riksdagens deputerade gerna kunna riskera att sjelfva bestrida en del af kostnaden. Den deputation, norska Storthinget hitsändt till kröningen, har blifvit mycket uppuren, och äfven jag har i min ringa mån varit frikostig mot densamma.

Att Grefve Sparre förordar förslaget förundrar mig icke, om det är sannt att han förr en gång deltagit uti en dylik deputationsresa och nu måhända hoppas att få vara med bland Herrar deputerade. Detta hör likväl icke till saken, men hvad som hör hit, det är att gamla, galna bruk en gång måste upphöra. Jag yrkar derföre afslag å första punkten samt skall anhålla att vid föredragning af de följande punkterna få framställa de yrkanden, hvartill jag kan finna mig föranledd.

Herr Englander: Jag vill endast understödja representanten från Sunnerbo

Sunnerbo härad. Icke kunna deputationens ledamöter anses för snyltgäster — såsom en talare uttryckte sig — hos brödrafolket, därför att Riksdagen icke slösar med statens medel i och för arvoden och kostnadsersättningar till de deputerade.

I öfrigt vidhåller jag mitt förut framställda yrkande.

Herr Dickson: Herr Talman, mine Herrar! Det vore önskligt att denna väl långa och i viss mån obehagliga diskussion snart kunde avslutas. Frågan delar sig hufvudsakligen i två punkter, nemligen först huruvida någon deputation skall afsändas, och sedan huru ersättningen för kostnaden skall bestämmas. Hvad den första delen angår, så anser jag, att Kammaren, genom dess tysta bifall till saken vid den enskilda öfverläggningen derom, på visst sätt redan afgjort frågan, d. v. s. att Kammaren redan ådagalagt sin mening vara, att en deputation bör afsändas. Förslaget härom innefattas i första och andra punkterna af utlåtandet; och att döma af diskussionen i dag tyckes något egentligt motstånd mot dessa icke ega rum. De tre sista punkterna i utlåtandet omfattar frågan om kostnadsersättningen för de deputerades resa till och från samt vistelse i Norge. Nu är det väl icke Kammarens mening, att någon af de personer, som komma att resa såsom deputerade, skola vare sig förtjena eller förlora på resan. De personer, som blifva utsedda till deputerade, äro ju också Kammarens förtroendemän, och vi kunna vara öfvertygade, att de i och för detta uppdrag icke skola försöka statsverket större kostnader, än som äro oundgängligen erforderliga. Derjemte vill jag påpeka nödvändigheten deraf, att det beslut som fattas blifver af den karakter, att det kan blifva antaget äfven af Första Kammaren. Lämpligaste sättet härutinnan anser jag vara att helt enkelt ersätta de deputerade för de utgifter de enligt uppgift, under resan hafva haft; ty det är ju naturligt, att den som kommer att resa ifrån Skåne måste hafva långt större kostnader, än den som reser från Norrland. Jag skulle därför vilja hemställa om bifall till första och andra punkterna, samt att de tredje, fjerde och femte punkterna måtte utgå och sammanslås till en tredje punkt, som jag förslagsvis skulle vilja redigera på följande sätt:

“De af Riksdagen utsedda deputerade erhålla ersättning för resan till och från Trondhjem samt öfriga i sammanhang med uppdraget hafda utgifter enligt deröfver lemnad uppgift. Ersättning utbetalas af Riksgäldskontoret och bestrides af riksdagskostnaderna.”

Jag tror, att ett i dylik riktning affattadt beslut skulle dels hafva utsigt för sig i Första Kammaren, dels något sammanjemka det hela. Jag slutar med uttalandet af den förhoppning, att diskussionen icke måtte förlängas vidare, ty vi hafva sannerligen så många ärenden ännu att handlägga och afgöra, att jag fruktar, om vi fortgå på detta sätt, våra deputerade aldrig hinna fram till kröningen.

Herr Lars Ersson i Wik: Herr Talman, mine Herrar! Jag har icke sagt, att jag vill deputationen skall lefva på Norges bekostnad eller vara någon snyltgäst der; utan jag har omtalat huru den förra deputationen, som i samma ändamål afgick från Bondeståndet, blef emottagen

samt framhållit möjligheten af, att den nu ifrågavarande deputationen skulle komma att blifva omtagen på samma sätt. Vidare har jag sagt, att om en deputation ovilkorligen skall afgå, så må den få ersättning för hvad som åtgått under resan men icke mer. Detta beder jag få nämna såsom svar på Herr Rundbäckes insinuation. Grefve Posse har erinrat mig derom, att det icke är jag, som kommer att tillsätta deputationen. Tänk, så klok var jag också! Jag skulle kunna säga detsamma till honom, att det icke heller blifver han som kommer att tillsätta deputationen, torde hända likväl, att om Grefve Posse ger en vink åt "partiet", hurudan han vill hafva tillställningen, Grefvens mening nog gör sig gällande. Jag sade förra gången jag hade ordet, det jag ryktesvis hört, hvilka personer som skulle blifva de lycklige; och efter den diskussion som nu försiggått, är jag nästan förvissad, att ryktet talat sannt i detta hänseende. Jag yrkar fortfarande afslag.

Herr Friherre af Schmidt: Herr Talman! I afseende på motionerna för bifall till den nu föredragna punkten i Stats-Utskottets utlåtande N:o 100, så anhåller jag få förena mig med en talare på östgötabänken, samt derjemte tillägga, att då jag icke yttrade mig vid det förberedande sammanträdet rörande denna fråga och således heller icke opponerade mig mot densamma, jag dermed anser mig hafva uttryckt min önskan, att en deputation skall afgå. I afseende på de följande punkterna förenar jag mig gerna i det förslag Herr Dickson framställt.

Herr U hr: Herr Talman! Icke trodde jag att jag skulle komma att begära ordet i denna fråga; men då jag kom upp i Kammaren fick jag höra ett ljud, som gick in genom det ena örat och ut genom det andra, och jag var förvissad att, hvad jag vidare skulle få höra i enahanda syftning, skulle gå samma väg. Men så förnam jag några yttranden från en etternerking, som gjorde, att jag ville visa, att icke alla nerkingar äro så ettriga och så nosiga, att de, derföre de blifvit litet förargade, alldeles glömma bort att iakttaga skick och reson och vanliga folkseder; och detta endast derföre att några obetänksamma ynglingar hvisslat ut Herr Josefsson och en annan teatermenniska! Usch, det vill jag icke vara med om; jag protesterar derföre mot de af honom begagnade uttrycken, hvilka stärka mig i min mening, att vi icke böra tänka på dylika för frågan helt och hållet främmande bisaker utan visa, att vi äro redbare svenske män. Och då Norges Storthing skickat hit deputation till kröningen under pågående Storthing, så är det väl icke för mycket, att vi visa Storthinget samma uppmärksamhet tillbaka, synnerligen som det blifver efter Riksdagens slut. Och hvad priset beträffar, nog blifva vi öfverens om det.

Jag yrkar bifall till utlåtandet.

Herr Edström: Herr Talman, mine Herrar! Sedan jag begärt ordet, har Herr Dickson i väsendtligaste mån uttryckt, hvad jag ernade säga. Jag beder blott att få något närmare betona karakteren af Kammarens enskilda möte rörande denna fråga. Enligt min tanke var den då gjorda framställningen endast att betrakta såsom en förkänning, huruvida förslaget om en deputations afsändande till kröningen i Norge skulle väcka

motstånd eller ej. Något sådant förekom emellertid icke vid detta sammanträde, och jag ansåg det derföre redan då afgjort, att deputation skulle utses; åtminstone anser jag mig bunden af hvad som då förekom. Att deputationen skall hafva ersättning för sina resekostnader torde väl vara tydligt, såvidt nemligen vi vilja vara säkra på att få någon deputation. Ty besluta vi nu att en deputation skall afgå, men icke få någon ersättning, så ligger den möjligheten nära till hands, att blott ett fåtal eller tilläfventyrs ingen vill åtaga sig att resa. Beträffande sjelfva ersättningsbeloppet, vill jag helt och hållet ansluta mig till den mening, som af Grefve Sparre m. fl. blifvit uttalad.

Herr Liss Olof Larsson: Herr Talman, mine Herrar! Jag bekänner att denna diskussion förefaller mig icke så litet besynnerlig. Detta dock icke derföre, att åtskilliga talare motsatt sig det höga ersättningsbelopp, Stats-Utskottet föreslagit åt deputationens medlemmar, ty detta belopp vill icke heller jag försvara. På utskottsafdelningen var också en lägre siffra föreslagen, hvilken jag ansåg vara fullt tillräcklig. Men då frågan härom kom till Stats-Utskottets plenum, höjdes beloppet der; och att jag icke reserverat mig deremot har sin orsak dels deri, att det föreslagna nya beloppet var lika med det som 1860 års Riksdag anslag för samma ändamål och dels deri, att jag icke ville föreslå något annat belopp, då jag icke var öfverens med mig sjelf, hvilket kunde anses för det absolut rätta. Det är emellertid, såsom sagdt, icke motståndet härutinnan, som förvånar mig. Men hvad som förvånar mig är, att man tyckes på fullt allvar sätta i fråga, huruvida någon deputation skall utses alls. Inom utskottsafdelningen förefanns ingen tvekan i detta afseende, ty man uppfattade det såsom en hederssak för svenska Riksdagen att utse en deputation till kröningen i Norge, då Norges Storthing visat vårt land denna uppmärksamhet. Man kan kanske härom hysa någon olika tanke, men jag tror, att vi kunna vara ense om att beklaga det sådana yttranden blifvit fällda här i Kammaren som det af representanten från Örebro. Ställde man sig på hans ståndpunkt, så vore det utan tvifvel bättre att, i stället för att skicka en deputation, utrusta en krigshär mot vårt brödrafolk, och efter sådana premisser som dem han använde, kunde man nästan vänta, att han skulle yrka något i den vägen. Jag måste, som sagdt, beklaga sådana yttranden, allra helst som vi ju medgifva, att vår sträfvan bör vara att allt mer och mer sammansmälta med Norges folk, ett mål som sannerligen icke vinnes, om man på ett så högst ogrannlagt sätt uppträder emot vårt brödrafolk, som Herr Gumælius nyss gjorde, och jag ber att i protokollet få nedlägga min lifvigaste protest deremot. Jag slutar med att yrka bifall till den nu första punkten i utlåtandet.

Herr Törnfeldt: Herr Talman! Norges Storthing har skickat hit en deputation för att gemensamt med oss lyckönska Konungen och Drottningen vid deras kröning. Underlåto vi nu att besvara denna uppmärksamhet, så visade vi oss likasom kallsinniga mot Norge. Detta är ju dock icke vår mening, utan snarare böra vi väl göra allt för att uppfriska och förstärka unionsbandet mellan de båda brödrafolken, och ur denna synpunkt anser jag den ifrågavarande deputationen vara väl på sin plats,

hvadan jag yrkar bifall till första och andra punkterna i utlåtandet. Hvad angår de öfriga punkterna, så vill jag tillsvidare icke yttra mig om dem.

Herr Gumælius: Herr Talman, mine Herrar! Några af de talare, som efter mig haft ordet, hafva temligen strängt bedömt det yttrande, jag nyss fällde, och man har till och med sagt, att det var en obetydlig sak, icke värd att fästa sig vid, om man mot "teaterfolk" betedde sig litet illa. Men jag beder få påpeka, att det icke var för den af mig antydda sångerskans personlighets skull, man i Norge uppträdde på ett dylikt mindre höfviskt sätt, utan derföre att hon *talade svenska*, och det var i sin egenskap af svensk, som kort förut en till Kristiania inbjuden konstnär smädades. Detta var således förolämpningar mot Sverige, som i Norges hufvudstad offentliggjordes.

Jag vill vara förvissad, såvida jag skall medgifva afsändandet af en deputation till Norge, att den skall blifva välkommen och kunna påräkna ett höfligt bemötande; men, efter sådana föregående, har jag för min del icke klart för mig, huru härmed kan blifva fallet. Att deputationen blifver väl emottagen på många håll, derpå tviflar jag icke; men huruvida den kan påräkna att blifva det öfverallt, är en annan fråga. Andra må nu fästa mindre afseende vid dylika betänkligheter, för mig äro de *afgörande*.

Medan jag har ordet beder jag att få besvara en anmärkning som en ärad ledamot af Stats-Utskottet gjort emot mitt yttrande, att deputationens medlemmar från denna Kammare sannolikt skulle utses företrädesvis bland Stats-Utskottets ledamöter. Detta förefaller mig dock helt naturligt. Samme talare har visserligen erinrat, att det ju är Kammaren som väljer. Ja, detta är visserligen sannt; men då vi veta att inom Kammaren finnes ett parti, som har majoritet der, och att detta parti särdeles vid val och framför allt vid sådana val, der förtjenster kunna belönas, plägar vara enigt, så är det uppenbart, att detta parti skall vara böjdt att med sitt val, i fråga om dessa deputerade, träffa sina förnämsta män; och då det tillika är känt och uppenbart, att samma parti sökt samla sina bästa förågor i Stats-Utskottet, så är det endast i öfverensstämmelse med logikens enklaste grunder som man kan förmoda, att det blifver företrädesvis Stats-Utskottets ledamöter, som komma att väljas i detta fall. Jag tror, att det icke finnes någon lucka i denna enkla slutledning. Och skulle valet verkligen icke utfalla så som jag förmodar, så lär detta bero på några andra skäl.

Herr Ola Jönsson i Kungshult: Herr Talman! Då här har blifvit antydt, att Kammaren genom sin tystnad vid det enskilda sammanträdet rörande denna fråga medgifvit, att en deputation för ifrågavarande ändamål skall afgå till Norge, så beder jag att få protestera mot ett sådant påstående. Ty det är ju klart, att det vid denna enskilda öfverläggning och vid denna sena timma på dagen då den egde rum var svårt att få tillfälle gifva sina åsigt tillkänna. Dessutom torde, då många hafva för princip att icke yttra sig förr än en fråga är offentlig väckt, deri vara att söka ett skäl, hvarföre vid detta tillfälle ingen opposition förekom. Men jag frågar: anser Kammaren verkligen en deputation från Riksdagen

vara behöflig för att framföra Riksdagens underdåniga välönskningar till Deras Majestäters kröning? Nej, visst icke! Ty lika väl som vi alla veta, att vårt konungapar i rikaste mått åtnjuter svenska folkets kärlek och välönskningar, lika förvissade kunna vi vara, att Deras Majestäter icke skulle tolka det såsom en brist på vördnad från Riksdagens sida, om någon deputation icke afginge. Man har sagt oss vara skyldige en sådan uppmärksamhet mot Norges Storthing, eftersom de skickat en deputation för att lyckönska Deras Majestäter vid deras kröning här. Men det var ett annat förhållande, som egde rum med Norges deputation, än som skulle blifva fallet med den svenska. Det är nemligen att märka, att Norges Storthing nu är samladt, hvadan det åtminstone låter rimligare förklara sig, att en deputation då blef afsänd; och beslutet derom kunde då också betraktas som en skyldig gärd af aktning åt vårt konungahus. En talare har dock uttryckt en alldeles motsatt åsigt och sagt, att han, om kröningen i Norge hade försiggått under det Riksdagen var samlad, skulle hafva ogillat förslaget, på grund af den förlust som skulle uppstå för Riksdagen genom bortskickandet af representanter från densamma. Hvad förlusten beträffar, så vill jag icke yttra mig derom, men jag tror, att den icke skulle blifvit så svår, att detta bort utgöra hinder. Men att välja en deputation för att å Riksdagens vägnar öfvervara kröningen i Norge under sista hälften af Juli månad, då Riksdagen dock redan afslutas omkring medlet af innevarande Maj månad, det förefaller mig något besynnerligt. Och dessutom, beslutar nu Riksdagen att utse den ifrågavarande deputationen, så blifver det väl också nödvändigt att välja suppleanter, ty ingen kan ju veta hvad under tiden kan inträffa, som hindrar en eller annan af de deputerade att göra denna resa. Jag yrkar afslag å den första punkten.

Herrar *Nils Hansson* och *August Börjesson* förenade sig uti Herr Ola Jönssons anförande.

Herr A. Rundbäck: Herr Talman, mine Herrar! Jag skulle icke ämnat begära ordet, då jag instämmer med de talare, som yrkat bifall till den 1:sta punkten i det nu föredragna utlåtandet. Men jag anser det vara min pligt att uppträda mot representanten från Örebro, hvars yttrande för mig utgör ett ytterligare skäl, att Riksdagen bör skicka en deputation till kröningen i Norge. Ty underlåta vi, efter hvad nu passerat, detta, så får saken utseende af att vilja utöfva repressalier för de yttringar af okynne, vis à vis Sverige, som samme talare anmärkt. Och om vårt beslut skulle få utseende att i någon mån vara dikteradt af hänsyn till dessa tilldragelser, så skulle jag sannerligen blygas å Riksdagens vägnar, och jag tror, att en stor del af svenska folket skulle dela denna känsla. Skulle t. ex. någon inom Sveriges vidsträckta landamären förolämpa en norrman, hvad intryck skulle det väl göra på oss, mine Herrar! om Norges Storthing toge upp den saken! Om nu några lättsinniga pojkar i sin tanklöshet begått en mindre värdig handling mot en svensk, så, huru beklagligt detta än må vara, hemställer jag, huruvida det kunde vara svenska Riksdagen värdigt blanda sig i en sådan sak. Jag anser, såsom sagdt, det sätt, hvarpå Örebrorepresentanten här uppträdt, vara ett ytterligare skäl för afsändandet af den ifrågavarande deputationen. Och

hvad beträffar den af samme person uttalade farhåga, att deputationen icke skulle blifva mottagen med höflichkeit, så ega vi icke något skäl att hysa misstro i detta afseende; ty, mine Herrar! folkvett hafva våra bröder, derom kan icke ens något tvifvel förefinnas. Det är endast detta jag velat yttra. Dock vill jag derjemte protestera mot den här framkastade insinuation, att denna Kammares ledamöter af kröningsdeputationen skulle vara i förväg utsedda. Jag för min del har åtminstone icke hört talas om något sådant, hvarken nu eller förut, och måste såsom högst ogrannlaga beteckna detta sätt att låta aktningsvärda personer schavottera.

Häruti instämde Herrar *Biesert, Johan Erik Johansson, Lyth* och *G. C. Mæchel*.

Herr Jöns Rundbäck anförde: Herr Talman! På samma gång jag beder att få instämma med dem, som yrka bifall till den föredragna punkten, beder jag att, på Herr Gumælii antydan, att deputationen företrädesvis skulle utses bland Stats-Utskottets ledamöter, få afgifva det svar, att jag måste beklaga Stats-Utskottet, som icke fått räkna honom bland sina ledamöter, samt att hans stora förmåga såsom vice ordförande i Banko-Utskottet icke fått tillräckligt utrymme för sin verksamhet.

Härmed var öfverläggningen angående 1:sta punkten slutad. I enlighet med de yrkanden, som i afseende på denna punkt blifvit gjorda, gäfvos nu propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på afslag derå. Herr vice Talmannen fann den förra propositionen besvarad med öfvervägande ja; men då votering begärdes, företogs densamma enligt en nu uppsatt och behörigen justerad voteringsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 1:sta punkten af dess utlåtande N:o 100,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, är Utskottets ifrågavarande hemställan af Kammaren afslagen.

Röstsedlarne sammanräknades och visade 126 ja mot 35 nej; i följd hvaraf Kammaren bifallit Utskottets hemställan.

Punkten 2.

Härvid anförde

Herr Jöns Pehrsson: Jag skall icke göra något yrkande vid denna punkt, men kan icke underlåta att anmärka det besynnerliga deri, att

vi skicka till Norge lika många personer som rest hit för enahanda ändamål. Jag ser intet hinder att hela Riksdagen reste dit in corpus; man kunde lika väl besluta detta som allt annat.

Herr Johan Erik Johansson: Det var med anledning af den siste talarens yttrande jag begärde ordet. Jag anser besynnerligt, att han vill att hela Riksdagen skall resa såsom deputerade till kröningen, då han vid förra punktens behandling icke ville att några Jönssar borde väljas, — men efter hans sista yttrande — skulle ju alla sådana äfven komma med. Jag yrkar bifall till Utskottets utlåtande.

Herr Peter Olsson: Jag inskränker mig till att allenast yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, bifölls punkten.

Efter föredragning af *punkten 3* yttrade

Herr O. B. Olsson: Som jag anser, att diskussionen i denna sak redan räckt alltför länge, skall jag icke vidare förlänga densamma utan vill endast erinra, att deputerade borde kunna åtnöja sig med samma ersättning som dem tillkommer i egenskap af riksdagsmän här i Andra Kammaren. Denna mening förfäktade jag i Utskottet, men den lyckades icke der göra sig gällande. Jag vill alltså föreslå, att punkterna, 3, 4 och 5 i Utskottets förslag utgå, och i stället antages en punkt af följande lydelse: "att för deputerade resekostnaden måtte bestämmas efter samma grunder, som äro stadgade för ledamöter i Andra Kammaren vid deras resa till och från riksdagen, samt att deputerade i traktamente erhålla 10 R:dr hvarje dag såväl under resan som vistandet i Trondhjem i och för kröningen, och att ifrågavarande rese- och traktamentsersättningar må af riksdags-kostnadsmedlen från Riksgälds-kontoret utbetalas".

På detta förslag anhåller jag om proposition.

Herr Ehrenborg: Jag hade också anmält mig för att i enlighet med mitt yttrande vid 1:sta punkten formulera mitt yrkande vid 3:dje, 4:de och 5:te punkterna. Jag är nu förekommen af Herr Olsson och är endast i ett afseende skiljaktig från honom, derutinnan nemligen att jag anser, att deputationen bör erhålla den föreslagna ersättningen af 25 R:dr under dess uppehåll i Norge. Mitt förslag blir alltså:

3:o.

"att kostnadsersättningen för deputerades resa måtte bestämmas att utgå efter samma beräkningsgrunder, som följas vid godtgörandet af ledamöternes af Andra Kammaren resor till och från riksdag;

4:o.

att hvar och en bland de deputerade må tillerkännas ett traktamente, af 25 R:dr för hvarje dag han tillbringar i Trondhjem för att öfvervara

Deras Majestäters kröning, äfvensom af 10 R:dr för hvarje dag, som på resan till och från Trondhjem tillbragts; samt

5:0.

att ifrågavarande ersättningar må af riksdags-kostnadsmedlen från Riksgälds-kontoret utbetalas.“

Detta förslag skiljer sig från Herr Ola Bosson Olssons endast deri, att jag föreslagit ett traktamente af 25 R:dr för hvarje dag deputerade uppehålla sig i Trondhjem.

Herrar *Wigardt, Hjelm, C. I. Bengtsson, Hans Larsson* och *Gunnarsson* instämde med Herr Ehrenborg.

Herr Östling: Som jag icke för min del helt obetingadt kan gilla detta Stats-Utskottets utlåtande, som nu här föreligger oss till behandling, så torde det tillåtas mig att deröfver få yttra några ord. Jag anser, att Stats-Utskottet vid denna frågas behandling och vid dess utlåtande alls icke handlat i konsekvens med de åsikter, som inom detta Utskott, vid frågans föregående behandling gjort sig gällande. Då för det mesta den åsigt framhållits, att man måste inknappa hvad man kan för att bereda statskassan så stora besparingar som möjligt — hvilket ock tyckes vara ganska behöfligt — att då, när det gäller att besluta om reseersättning åt dem af Kammarens egna ledamöter, som komma att väljas för att såsom deputerade öfvervara Deras Majestäters kröning i Norge, föreslå så stor summa som 900 R:dr jemte 25 R:dr i dagtraktamente, detta anser jag icke Kammaren värdigt, hvarföre jag yrkar afslag å Utskottets betänkande och bifall till Ola Bosson Olssons förslag, att resekostnaden måtte bestämmas efter samma grunder, som äro stadgade för ledamöter i Andra Kammaren vid deras resa till och från riksdagen, samt att deputerade må åtnjuta samma dagtraktamenten per dag under sitt vistande i Trondhjem som afses för kröningen som för denna Kammarens ledamöter under riksdagen äro tillerkända.

Herr Granlund: Sedan nu frågan, huruvida Sverige skall skicka en deputation till Norge för att öfvervara Deras Majestäters kröning derstädes, blifvit af Kammaren på ett densamma värdigt sätt besvarad, så vill äfven jag med anledning af åtskilliga yttranden, som här blifvit fälde förklara, att jag anser dem sårande för nationalkänslan samt ingalunda egnade att fastare sammanknyta föreningsbandet emellan brödrafolken.

Hvad beträffar ersättningen för deputerades resa, så förmodar jag det icke kan vara meningen, att de skola göra förlust derpå och då sannolikt de flesta här i Kammaren sakna kännedom om lefnadskostnaderna i Trondhjem, så tyckes det väl, att ett så pass stort belopp borde beviljas, att Herrar deputerade icke kunna antagas behöfva lägga till af egna medel. Af samtal med deputerade från Norge har jag hört, att deras ersättningar blifvit bestämda att utgå med hvad de i verkligheten måst utbetala efter ingående räkningar. Detta exempel tror jag vore bäst att följa; då skulle

väl den sidan, som tyckes tro, att meningen är att göra förtjenst på resan blifva tillfredsställd och all rättvisa uppfyllas. Det blefve då endast tiden som deputerade komme att förlora, och jag hemställer för den skull, att betalningen till deputerade må bestämmas att utgå efter ingifvande räkningar, som böra af Riksgälds-kontoret i vederbörlig ordning granskas och utbetalas.

Herr Danielsson: Jag vill endast förena mig i yrkande om afslag å denna punkt i Stats-Utskottets förslag och bifall till Herr Ola Bosson Olssons.

Herr Hübinette: Jag yrkar att ersättningen må utgå med samma belopp som åt denna Kammarens ledamöter i sådan egenskap.

Herr H. Schultz: Utskottet har föreslagit ett lika ersättningsbelopp i resekostnad för alla medlemmarne af deputationen, oafsedt den längre eller kortare väg de kunna hafva. Detta synes mig oriktigt, och jag vågar derföre föreslå "att hvarje deputerad må ega uppbära reseersättning lika med Riksdagens ledamöter i Andra Kammaren och i traktamente 15 R:dr om dagen".

Herr Jöns Pehrsson: Jag vill helt enkelt instämma i Herr Ola Bosson Olssons förslag. Den som vill lefva beskedligt kan nog uppehålla sig på hvad han föreslagit.

Herr Sjöberg: Jag har icke begärt ordet för att framställa något bestämdt yrkande, så mycket heldre som utgången af frågan i den del deraf, hvarom nu olika meningar höras, synes mig vara temligen likgiltig; men jag anser mig dock böra fästa uppmärksamheten på en omständighet, som möjligen skulle kunna leda till förkortande af en diskussion, som, i betraktande af frågans jemförelsevis ringa vikt, redan torde räckt alltför länge.

Jag är, såsom Herrarne väl känna, icke någon vän till misstroende-vota; jag har vidare all anledning till aktning och förtroende för Stats-Utskottet för den sparsamhetslust, det i allmänhet iakttager, och derför har jag äfven anledning att antaga, att Utskottet icke velat på något oskäligt sätt betunga statskassan i och för den ifrågavarande deputations-resan. Vid sådant förhållande, och då, enligt Kammarens nyss fattade beslut, en af de deputerade bör vara Kammarens talman — hvarmed man väl menat Kammarens nuvarande talman, ty i Juli månad finnes ej, föreställer jag mig, någon Kammarens talman — och då jag antager, att de fem öfriga deputerade från denna Kammare redan äro på förhand utsedda, om också icke formligen valda; så synes det mig, som om Stats-Utskottet med rätta kunnat och bort göra sina beräkningar med hänsyn till den resekostnad, som i rundt tal kan uppstå för dem, hvilka hedras med det omförmälda uppdraget, och derföre håller jag för alldeles gifvet, att denna resekostnad icke upptagits högre, än som funnits oundgängligen nödigt. Jag anser derföre, att Kammaren icke bör motsätta sig

hvad Utskottet föreslagit såväl i tredje punkten, som i de återstående fjerde och femte punkterna af förevarande utlåtande.

Herr Dickson: I öfverensstämmelse med mitt förra yrkande anholder jag vördsamt om proposition derå, att punkterna 3, 4 och 5 må utgå och i dess ställe bestämmas följande:

3:o.

“Deputerades kostnader för resan till och ifrån Trondhjem samt uppehälle under tiden ersättes af Riksgälds-kontoret efter deröfver lemnad uppgift samt bestrides af riksdagskostnadsmedlen“.

Herr Friherre Ericson: Jag skall alldeles förbigå Herr Sjöbergs insinuationer i öfrigt, men har dock ansett mig böra, i afseende å hans anspelningar att de deputerade redan skulle vara utsedda, och att Stats-Utskottet föreslagit ersättningsbeloppen just med afseende å dessa personer, för Kammaren nämna, att Utskottet icke haft annan grund att i detta afseende begagna såsom rättesnöre än kostnaden vid föregående kröningar i Trondhjem. Jag vet ganska väl, att intet belopp kunnat föreslås, som skulle hafva tillfredsställt allas åsigter i denna Kammare, der så liten enighet visat sig i en så liten sak. Den siffra, som föreslagits, kan ju alltid tjena såsom utgångspunkt för det belopp Kammaren finner tjenligt att bestämma.

Herr Clairfelt: I enlighet med mitt förra yttrande ber jag att få instämma i Herr Ola Bosson Olssons gjorda yrkande i afseende på den reseersättning och det dagtraktamente, som bör de deputerade tillgodokomma.

Herr Johan Jönsson: Sedan det nu är afgjort, att deputation skall till Norge afgå, får jag i afseende å resekostnadsersättningen förena mig med Herr Ola Bosson Olsson.

Herr Ola Andersson i Nordanå: Herr Sjöberg hade verkligen talmansplatsen mera i ögonsigte än Stats-Utskottet, och det är ganska riktigt anmärkt af honom att vi i Juli månad icke hafva någon talman samt att man derföre bort uttrycka, att det menades Kammarens *nuvarande* talman.

Hvad Herr Sjöbergs insinuationer beträffar, ville jag önska, att man sparade på allt dylikt, ty det leder icke till sämja och godt förstånd.

Herr Sjöberg: Jag har alldeles icke velat göra mig skyldig till några insinuationer och icke heller gjort mig skyldig dertill, på sätt Friherre Ericson behagade insinuera, utan endast framställt en anmärkning, som syntes mig hemta stöd af Utskottets eget yttrande. Att taga till grund för den nu omtvistade beräkningen den resekostnadsersättning, som anvisades en hvar af svenska representationens deputerade vid kröningen i Trondhjem år 1860, förefaller mig mindre lämpligt, emedan kommunikationsanstalterna såväl i Sverige som Norge äro helt annorlunda be-

skaffade nu än för tretton år tillbaka, och kostnaden sålunda, åtminstone ur denna synpunkt, nu ställer sig vida billigare; hvaremot öfriga, med en resa förbundna utgifter, äro vida drygare nu än vid nyssnämnda tidpunkt. Jag måste sålunda antaga, att Utskottet haft andra skäl för sin beräkning, och finner det alldeles icke besynnerligt eller klandervärdt om vederbörande dervid gjort afseende å de personer, de tänkt sig skola resa.

Herr Törnfeldt: Efter som här skall grälas litet om priset, så skulle jag vilja hemställa, om det ej vore skäl att ställa till entreprenadauktion och köpa de minstbjudande till deputerade; men som jag fruktar, att detta förslag ej blefve bifallet, inskränker jag mig att instämma med Herr Ola Bosson Olsson.

Som tvänne af de motförslag, hvilka rörande nu föredragna punkt blifvit framställda, jemväl hade afseende på de följande 4:de och 5:te punkterna, hemställde Herr vice Talmannen, att efter öfverläggningens slut propositioner måtte få gifvas å dessa tre punkter i ett sammanhang; och lemnade Kammaren härtill bifall.

Herr *Granlund*, som härefter uppropades, förklarade att han för- enade sig med Herr Dickson.

Öfverläggningen var nu slutad. I öfverensstämmelse med de meningar, som derunder förekommit, gaf Herr vice Talmannen propositioner såväl på bifall till Utskottets i 3:dje, 4:de och 5:te punkterna gjorda hemställanden som ock på hvart och ett af de olika yrkanden, hvilka Herrar Ehrenborg, O. B. Olsson, Dickson och Schultz afgifvit. Svaren förklarades hafva utfallit med öfvervägande ja för Herr O. B. Olssons förslag; och hade Kammaren alltså, med afslag å hvad Utskottet i nyssberörda punkter hemställt, fattat följande beslut:

“att för deputerade resekostnaden skall bestämmas efter samma grunder, som äro stadgade för ledamöter i Andra Kammaren vid deras resor till och från Riksdagen, samt att deputerade i traktamente erhålla Tio R:dr per dag såväl under resan som vistandet i Thronhjem i och för kröningen; och att ifrågavarande rese- och traktamentsersättning ar skola af riksdags-kostnadsmedlen från Riksgälds-kontoret utbetalas.“

§ 6.

Föredrogs Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets utlåtande N:o 4, i anledning af väckt motion om slutbetalning af Riksgälds-kontorets återstående skuld till Riksbanken för lån till 1808 och 1809 årens krigskostnader.

Härvid anförde:

Herr Jöns Rundbäck: Som Herrarne finna har denna ofta ventilerade fråga funnit så att säga sin lösning, om Kammaren beslutar i

enlighet med Utskottets förslag. Jag har dock icke kunnat biträda det samma derföre att, rörande denna betalning, om den skall verkställas, vilkor redan äro vid 1840—41 årens Riksdag uppställda. Der står att skulden skall gäldas på det och det sättet, med viss årlig amortering till dess slutliqvid sker. Nu återstå på betalningstiden endast 12 år och ingenting föreligger derföre, som nödvändiggör en slutbetalning nu genast. Nu har emellertid fråga derom blifvit väckt, och man har föreslagit att för ändamålets vinnande verkställa ett utbyte af obligationer så, att till ifrågavarande skulds liqviderande skulle användas de obligationer Riksgäldskontoret utgifvit för lån till statens jernvägsbyggnader; men jag ber att få fasta uppmärksamheten derå, att kursberäkningen, som för ifrågavarande obligationer är uppställd, är gripen aldeles ur luften, ty någon kurs på 1808—1809 års obligationer finnes icke, och det kan derföre omöjligt bestämmas för hvad pris, de skulle försälas, om de komme ut i rörelsen. Jag kan icke finna nödvändigheten af att uppställa ett fixt pris på Riksgäldskontorets obligationer, ty lika väl kunna då de obligationer användas, som Riksbanken eger. Men, säger man, om Banken får dessa statens jernvägsobligationer, så kunna de lättare säljas på världsmarknaden, och det är dessutom nyttigt för Banken att få sådana obligationer, som den kan realisera. Ja, jag kan visserligen medgifva, att detta kan vara riktigt, men måne Banken icke under alla föregående år fått förskottera reda penningar emot 4 procent? Således har Riksgäldskontoret haft så stora fördelar att, om detta lån nu skall betalas, det synes mig att detta bör ske på riktiga grunder d. v. s. efter *de* grunder, som uppställdes vid kontraktets uppgörande emellan Banken och Riksgäldskontoret, och som jag i min reservation citerat. Jag tror det vara mycket riktigare och bättre att, när Riksgäldskontoret nu har tillgångar, betala den ifrågavarande summan kontant.

Jag vill nu icke för tillfället yttra mig vidare, helst jag hoppas att Herrarne tagit kännedom om min reservation, till hvilken jag anhåller om bifall.

Herr Talmannen, hvilken nu återkom och ånyo öfvertog ledningen af Kammarens förhandlingar, lemnade härefter ordet till

Herr Peter Olsson, som yttrade: Såsom Herrarne veta är denna fråga ganska gammal, och det har varit ofta på tal, att denna gamla skuld skulle af Riksgäldskontoret infrias till Riksbanken. Om nu den ifrågavärdiga myntkonventionen kommer till stånd, så torde Banken blifva i behof af en förstärkning, och det vore derföre nyttigt, om den komme i besittning af dessa penningar, men äfven om detta icke inträffar, kan Banken nog behöfva dem för att släppa ut i allmänna rörelsen. För närvarande ligga dessa obligationer i bankens kassa utan att kunna användas; det är visst saunt, att de löpa med 4 procents ränta, men om man tager hänsyn till förhållandena i allmänhet, så måste man väl medgifva, att denna ränta är något låg. Det var på dessa grunder som riksgäldsaafdelningen af Riksgäldskontoret begärde utredning af frågan och meddelades då den upplysning, att då dessa obligationer beräknats till det värde, hvartill Riksgäldskontoret sednast försålt fyra procents obligationer, skulle värdet af dessa nu

uppgå till 96 procent. Nu har icke, såsom Herr Rundbäck antagit, Riksgäldskontoret förutsatt, att betalningen nödvändigtvis skulle ske med obligationer, utan att den skulle verkställas *antingen med kontanta penningar eller med statsobligationer*, och det är således intet som hindrar Riksgäldskontoret att välja hvilketdera betalningssättet Kontoret kan finna lämpligast. Jag kan således icke se, att någon rättvisare grund kan i detta hänseende bestämmas, än den Utskottet föreslagit, och, då man derjemte besinnar fördelen deraf, att Riksbanken får sin fordran betald, och räkenskaperna blifva förenklade, samt Riksgäldskontoret ju är i besittning af disponibla medel för ändamålet, så kan jag icke annat än tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Vidare anförde:

Herr Friherre Fock: Jag är i viss mån förekommen af den näst föregående talaren, men det var ett yttrande af Herr Jöns Rundbäck, som föranledde mig att begära ordet. När denna fråga hänsköts till fullmäktige i Riksgäldskontoret, så kunde de icke taga densamma annat än som en ren affär och beräkna hvad de ifrågavarande papperen verkligen voro värda efter närvarande kursförhållanden; och utgående från denna grundsats synes det riktigast, att Riksgäldskontoret inlöser sina fyra procents obligationer efter den räntefot, som det sjelft betalar, och som varierar för olika lån omkring 4,85 procent; och i sådant fall blir värdet af dessa nu ifrågavarande obligationer, som ännu hafva 12 års löpningstid, omkring 96 procent af det förskrifna kapitalbeloppet. Den förste talaren har sagt, att denna beräkning är tagen ur luften. Det är icke så; den är hentad ur tabeller, som allmänt begagnas för dylika beräkningar. Talaren hänvisade vidare till 1840—1841 årens Riksdags beslut. Ja! det är mycket sannt, men då här är fråga om en uppgörelse, kunna väl fullmäktige bestämma de vilkor, hvarunder obligationerna böra inlösas, och som icke böra öfverstiga hvad obligationerna verkligen äro värda. Att man betalar sina obligationer under pari försiggår oupphörligt. Riksgäldskontoret uppköper fortfarande och har förut uppköpt betydliga belopp af sina egna obligationer under pari och detta äfven på utländska marknader, utan att likväl statens kredit deraf lidit det minsta.

Reservanten Herr Jöns Rundbäck talar i sin reservation om att "Cæsars maka får icke ens misstänkas". Jag hemställer till den ärade reservanten om icke Cæsars maka eller hvilkens maka som helst blir klandrad och misstänkt, om hon vid uppgörande af köp för det gemensamma boets räkning betalar de inköpta varorna för högt eller säljer boets egendom till underpris.

Jag tror, att statens kredit bäst bevaras om densamma uppfyller sina förbindelser och inlöser desamma med hvad de vid hvarje tidpunkt äro värda.

Ändamålet med hela förslaget har ju varit att ur vår skuldlista, då omständigheterna det nu medgifva, utplåna de sorgliga minnena från en af våra bedröfligaste tider, nemligen från 1808—1809 årens krig, och i denna afsigt har Sammansatta Utskottet föreslagit, att för det återstående lånets belopp 1,452,000 R:dr skall antingen inköpas af Banken 1872 års obli-

gationer efter deras försäljningskurs den dag uppgörelsen eger rum eller ock lånet af Riksgälds-kontoret kontant betalas.

Såsom jag sade, har Utskottet hemställt, att uppgörelsen må ske antingen med penningar eller med obligationer. Dermed är väl Utskottets mening, att om denna uppgörelse kommer att ega rum vid den tid, då försäljningen af 1872 års fyra procents obligationer pågår, då är ju skäl att lemna obligationer till dagens kurs, om Riksbanken vill taga emot dem, annars skulle omgång ske derigenom, att Banken först finge kontanta penningar och sedan för deras belopp inköpte obligationer; då kan ju Banken lika gerna taga obligationerna omedelbart i utbyte.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen förklarades slutad. Efter det Herr Talmannen upptagit de gjorda yrkandena och, i enlighet med desamma, framställt propositioner, blef Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

§ 7.

Till afgörande förekom Sammansatta Stats- och Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 5, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, dels om införande af bevillningstaxering i Westerbottens och Norrbottens läns lappmarker, och dels med förslag till förordning angående skattläggningsmetod för samma lappmarker.

Efter föredragning af *punkten 1* yttrade

Herr Hedin: Herr Talman! Den tvekan rörande det nu föreliggande förslaget, som jag hyst från den första genomläsningen för några månader sedan af Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, har sedermera efterträdts af den bestämda åsigt, i följd hvaraf jag nödgas yrka afslag å det föreliggande betänkandet.

Det är alldeles obestriddigt och skall af mig ingalunda förnekas, att i de nordligaste länens lappmarkssocknar finnas betydliga oregelbundenheter, som böra afhjelpas. Sålunda hafva, besynnerligt nog, de s. k. lappmarksfriheterna, som ursprungligen blifvit meddelade endast åt nybyggare för att befrämja landets uppodlande, blifvit utsträckta till en hel mängd andra personer, för hvilka de ursprungligen alls icke varit ämnade, såsom civile embets- och tjenstemän, landthandlande, handverkare och skogssköflare, hvilka alla åtnjuta en skattefrihet, som egentligen endast borde komma den jordbrukande befolkningen till godo. En annan oegentlighet är den föräldrade, i ena socknen på ett, i den andra på ett annat sätt ordnade kommunalbeskattningen, hvarom allehanda enskildheter kunna inhemtas i den Kongl. propositionen. Det är vidare beklagligt, att en befolkning till antalet ej mindre än omkring 30,000 personer skall vara beröfvad politiska rättigheter, som Riksdags-ordningen tillerkänner andra svenska medborgare. En ny påminnelse om den oregelbundenhet i detta afseende, som onekligen bör afhjelpas, hafva vi nyss fått i den valstatistik, som blifvit bland oss utdelad för några dagar, hvaraf synes att lappmarkssocknarnes befolkning, ehuru saknande rätt att deltaga i riks-

dagsmannaval, medräknas i de folkmängdssiffror, som bestämma antalet af representanter för de nordligaste länen.

Häraf har nu resultatet blifvit följande. Medan år 1872, enligt nyss anförda officiella valstatistik, för hela riket kom 1 representant i Andra Kammaren å 26,488 personer, och i de båda nordligaste länen, när deras hela befolkning toges med i räkning, 1 på 23,580 i Westerbotten och 1 på 23,232 i Norrbotten, så har deremot, om lappmarksbefolkningen icke toges med, Westerbotten 1 representant på 17,921 innevånare, en siffra, som med 2,079 understiger den i Riksdags-ordningen, jemförd med densammas motiv, afsedda normalsiffra, för hvilken en representant borde väljas, eller 20,000. Norrbotten åter har, med samma afräkning af lappmarksbefolkningen, 1 representant på 20,602 personer, hvilket förhållande, om än icke så fördelaktigt som i Westerbotten, likväl är fördelaktigare, än proportionen mellan befolkningen och antalet representanter i Upsala län, som eljest är i detta hänseende bäst stäldt af samtliga län (utom de två nordligaste). Utan att vara öfvermåttan vigtig, saknar denna omständighet icke all betydelse, att ett par län, genom medräkning af en till 30,000 uppgående skattefri befolkning, får en relativt starkare delaktighet i riksrepresentationen, än öfriga landsdelar. För öfrigt kunde exemplen på de irregulariteter, som Utskottets förslag afser att afhjelpa, lätt mångfaldigas. Det kan också naturligtvis icke falla mig in att neka, att Riksdagen, då den år 1872 aflät en skrivelse till Kongl. Maj:t i detta ämne, hade goda skäl för sin framställning, men jag kan likväl icke ingå på den lösning af frågan, som här är föreslagen. Jag kan det icke derföre, att förslaget afser någonting, som synes mig vara ett våld af den starkare mot den svagare.

Kongl. Maj:t, och i dess spår Utskottet, har temligen lätt kommit ifrån den frågan, huruvida i de s. k. lappmarksfriheterna verkliga privilegier föreligga eller icke. Först vill jag anmärka, att man vid undersökningen af äldre tiders författningar i ekonomiska och administrativa ämnen — när det är fråga om den allmänna lagen, då vill jag medgifva att bestämmelserna äro förträffligt affattade, och att vår tids lagskrifvare på långt när icke gå upp emot fordna tiders — icke får på de, i jemförelse med hvad vår tid fordrar, sväfvande och oklara uttrycken använda vår tids stränga juridiska tolkningskonst. Det är farligt, att med tillämpning af en juridisk tolkning, som mycket strängt håller sig till ordalagen, för att ej säga: "rider på ord", påstå att det eller det, som finnes stadgad i den eller den författningen från 1600-talet, skall uppfattas i den eller den restriktiva meningen, såsom Kongl. Maj:t och Utskottet här gjort. När ordalagen icke äro lämpade efter vår tids fordringar på tydlighet, får man så mycket mer forska efter lagstiftarens syfte, och efter detta tyda ordalagen. För att vara säker på att icke göra någon orätt, bör man taga uttrycken, sådana de stå der, låta dem betyda allt hvad de kunna betyda, och icke söka reducera de i en författning gjorda medgifvanden till det minsta möjliga, som värt nutida språkbruk synes tillåta. Detta är ett fel, hvartill Utskottet gjort sig skyldigt. Det har, efter Kongl. Maj:ts föredöme, med användande af på dessa förhållanden otillämpliga jemförelser och analogier — hvartill Utskottet för egen del ytterligare fogat bestämdt oriktiga faktiska uppgifter — kommit till det resul-

tatet, att de s. k. lappmarksfriheterna icke äro några privilegier, hvilkas rubbning förutsätter vederbörandes eget samtycke. Men hvad bevisar väl den jemförelse, som Utskottet på sid. 8 i sitt utlåtande, efter Kongl. Maj:ts föredöme ställt upp, der det heter: "de genom lappmarksfriheterna åt allmogen i vissa af rikets provinser medgifna förmåner kunna ej ega större helgd eller orubblighet än de åt det fordna Bondeståndet i sin helhet unnade privilegier; och då dessa enligt § 114 Regeringsformen kunna medelst Konungs och Riksdags sammanstående beslut ändras, torde väl så kunna ske äfven med lappmarksfriheterna?" Denna jemförelse bevisar ingenting. Så länge som Bondeståndet bestod såsom särskildt stånd vid riksdagarne, hade det sitt veto i alla privilegiåfrågor. Visserligen har det numera icke tillfälle att såsom stånd göra sitt veto gällande, men den samhällsklass, som f. d. bondeståndsprivilegierna röra, är i denna Kammare särdeles starkt representerad enligt den nya Riksdags-ordningen, hvaremot den befolkning, hvars rätt nu är i fråga, icke har valrätt eller valbarhet till Andra Kammaren, hvadan densamma icke har någon sådan utväg att försvara sin rätt. Denna skilnad har Utskottet förbisett, och dess jemförelse mellan det gamla Bondeståndets och denna befolknings privilegier betyder således rakt ingenting.

Utskottet har äfven till stöd för sin mening anført uppenbart oriktiga fakta, såsom Kammaren behagade finna på sid. 9, der det heter:

"Då hittills de särskilda förmåner och friheter, som varit tillerkända en viss landsort eller vissa städer i allmänhet, uppfattats såsom hänförliga under de fordna, antingen Borgare- eller Bondeståndens privilegier, så att det varit Ståndet och icke den särskilda menigheten, som haft rätt till veto mot ifrågakommande inskränkningar i privilegiet, hvarföre icke heller någon form blifvit föreskrifven för en menighets deltagande i ett dylikt beslut etc".

Utskottet har mycket dåligt minne, då det förnekar, att man ansett det nödigt att fråga till råds några särskilda menigheter, när man velat skrida till upphäfvande af förmåner utaf privileginatur. Utskottet erinrar sig således icke den Kongl. Maj:ts proposition N:o 6, på grund hvaraf Stats-Utskottet vid 1872 års riksdag i sitt utlåtande N:o 35 föreslog, att den från statsverket till vissa städer utgående ersättning för de s. k. källarfriheterna skulle upphöra, hvilket ock blef Riksdagens beslut. Men, väl att märka, på samma gång beslöt man, dels att för den indragna ersättningen för källarfriheterna skulle beredas skadestånd derigenom, att städerna finge uppbära för all framtid derstädes fallande danaarf, dels att för denna anordning förbehölls stadsmenigheternas uttryckliga medgifvande. Utskottet lär icke hafva erinrat sig att något sådant förefallit vid nästföregående riksdag. Dess påstående, att menigheterna icke behöfde eller brukade rådfrågas vid borttagande af deras privilegier, ramlar emellertid för en enkel hänvisning till hvad Riksdagen beslöt för ett år sedan.

Hvad vidare angår privilegiåfrågan, så kan jag icke undertrycka min förundran att, på samma gång man uppställer den grundsats, att Konungen och Representationen äro berättigade att gemensamt göra förändringar i dessa privilegier, så finner man det i sin ordning, att förmåner, som på

1700-talet tilldelats ecklesiastike tjänstemän i lappmarkerna, icke skola kunna rubbas, utan Kyrkomötets hörande. De skäl, som för såväl det ena som det andra blifvit i den Kongl. propositionen anförda äro särdeles anmärkningsvärda genom sin ovanliga enkelhet. Det heter nemligen, om de egentligen s. k. lappmarksfriheterna, på sidan 27 i Kongl. Maj:ts proposition:

”Men ehuru statsmakterna således *måste antagas ega rätt* att inskränka nämnda friheter (lappmarksfriheterna), synes dock billigheten fordra, att denna rätt ej begagnas i vidsträcktare mån, än som för vinnande af något högre statsändamål finnes vara nödigt. Att åt den talrika lappmarksallmogen kunna bereda den viktiga fördelen, att i så väl kommunalt som statsborgerligt hänseende vinna likställighet med rikets öfriga innebyggare synes mig emellertid just vara att till sådant högre ändamål hänföra; och då bevillningstaxerings införande i lappmarkerna utgör ett oeftergifligt vilkor för uppnående af detta mål“ etc. Detta är skälet: “det *måste antagas*“, att man har rätt att utan befolkningens hörande upphäfvat dess privilegier. Jag ber här att endast få anmärka, att äfven den aldri värtaligaste utveckling af dessa privilegiers skadlighet och af nyttan af deras upphäfvande icke utgör något bevis för rättigheten, att ensidigt afskaffa dem. Vidare heter det å sid. 29, angående de ecklesiastike tjänstemännens förmåner enligt 1741 års Kongl. bref, att dessa “*måste antagas* vara att hänföra till sådana presterskapets förmåner, som i § 114 Regeringsformen afses“, och att derföre Kyrkomötets samtycke till deras afskaffande måste inhemtas.

Ja! vill man komma ifrån saken mycket lätt, då kan man säga, att man “antager“ att det förhåller sig så eller så, men att Riksdagen skulle på sådana antaganden grunda sitt beslut, det kan jag icke antaga för riktigt. Man säger att privilegier meddelade åt allmogen icke äro några privilegier, men att åt ecklesiastike tjänstemän medgifna förmåner äro privilegier, dem Konungen och Riksdagen icke kunna förändra. Jag åtminstone känner ingen bland våra statsrättslärare, som fallit på den idén att dessa år 1741 åt ecklesiastike tjänstemän i lappmarkerna meddelade förmåner skulle hafva erhållit den helgd, som tillkommer 1723 års presterliga privilegier. Men om man påstår, att dessa förmåner äro privilegier, hvarföre äro då icke äfven de vida äldre lappmarksfriheterna privilegier? Kan man tala i det ena fallet om privilegier, hvarföre kan man det icke äfven i det andra. Detta är ett sätt att i lika fall mäta med olika mått för olika personer, som jag ej kan vara med om; rättvisan har blott ett och samma mått i fall som äro enahanda.

Vidare vill jag anhålla att få påpeka, att man kanske har nog mycket öfverskattat vigten af de förmåner, som den föreslagna bevillningstaxeringen skulle för lappmarksbefolkningen medföra. Det heter nemligen på sid. 26 i den Kongl. propositionen att “genom införande af bevillningstaxering och deraf följande rättvisare fördelning af kommunalutskylderna jordbruket skulle tillskyndas en fördel, som tillväxer genom den med kulturen fortgående uppkomsten och utvecklingen af andra näringar“. Härvid vill jag göra den lilla erinran att garantien för en rättvis fördelning af kommunalutskylderna synes mig, så länge vi hafva kvar den nu-

varande kommunalrösträtten, synnerligen tvetydig, så att den fördelen af den förändring, som är föreslagen, nog uppväges af fullt motsvarande olägenheter af ett ingrepp i befolkningens häfdvunna rättigheter.

Vidare lider förslaget af en brist derutinnan, att genom dess antagande den nomadiserande lappbefolkningens ställning kan blifva betydligt försämrad mot hvad den nu är. Det yttras visserligen i den Kongl. propositionen, att tillräcklig utredning ännu icke är vunnin för att taga lapparnes ställning i behörigt öfvervägande; men jag frågar om icke det vore skäl att lagstifta i dessa båda frågor på en gång och sålunda låta den nu förevarande frågan hvila, till dess frågan om lapparne blifvit utredd, och derefter lagstifta i ett sammanhang. Det erkännes i den Kongl. propositionen, att redan nu den lappska befolkningen förörättas genom kommunalbeskattningen. Det heter nemligen, å sid. 18, att "den lappska befolkningen, som saknade stadigt hemvist och ej kunde bevaka sin rätt, finge draga en börda, långt större än den rättvisligen skulle, och betala åtskilliga skattebördor, som ensamt borde falla på den jordbrukande befolkningen."

Om det *faktiska* förhållandet redan nu är sådant, så är det att befara att detta under sken af lag och rätt skall inträffa i ännu högre grad, när med kommunalförfattningarne bevillingstaxering blifvit i lappmarkerna införd, då nemligen lapparne, såsom undantagna från bevilling, förlora den smula möjlighet, de nu hafva, att bevaka sina intressen, och blifva likasom ställda utanför kommunens rättssfer.

Jag vågar icke för närvarande framställa formligt yrkande på det alternativ, som synes mig leda till bästa lösningen af denna fråga, men jag ber att få fästa synnerlig uppmärksamhet på det i Kongl. Maj:ts proposition omförmälda förslaget af landshöfdingen i Norrbottens län, hvilket, så vidt jag förstår, löst frågan på ett särdeles lyckligt sätt, utan att någons rätt blifvit träd för nära. Jag hemställer därför till Kammaren, om det icke vore bättre att låta frågan hvila någon tid, för att ej tilläfventyrs, genom det nu ifrågasatta beslutet, under sken af lag och rätt samt med användande af en restriktiv juridisk tolkning af ampla privilegier kränka befolkningens rättigheter. Jag önskar uppskof med frågan för dess ytterligare utredning, emedan ju ingenting väsendtligt riskeras, om densamma uppskjutes ännu ett år. Jag förmodar att, om densamma blir företagen till ny pröfning, Landshöfdingens i Norrbottens län, enligt mitt förmenande, synnerligen lämpliga förslag till dess lösning skulle i hufvudsak befinnas antagligt. Emellertid yrkar jag nu afslag å det föreliggande utlåtandet.

Häruti instämde Herr *Hæggström*.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Då första punkten tillkommit under förutsättning af bifall till den andra, så anser jag att, då man icke kan bifalla den andra punkten, så måste man afslå den första, och något annat beslut vore icke i dag lämpligt i denna Kammare, som i går beslutade grundskatternas borttagande. Det skulle med detta beslut icke stämma öfverens att i dag ålägga en del af den svenska jorden grund-

skatt, och af detta skäl yrkar jag afslag å så väl första som andra punkten. Jag tror, för min del, att de öfverklagade förhållandena kunna regleras på annat sätt än att proklamera den grundsats, som man i går förkastade.

Herr Hjelm: Då Riksdagen sistlidet är under protest af ombuden från Westerbottens och Norrbottens län beslöt den underdåniga skrivelse, som föranlett Kongl. Maj:ts omförmälda skrivelse om lappmarksinnebyggnads hörande, som gifvit anledning till Kongl. Maj:ts nådiga proposition i bevillningsfrågan var det mig icke främmande, hvad opinion som rådde inom den landsdel som frågan berör. Min kännedom derom har också besannats under det förflutna året. Motionären i frågan, numera aflidne Landshöfdingen Almqvist och jemväl Landshöfdingen i Norrbottens län reste sjelfva omkring uti socknarne i deras respektive län för att inhemta befolkningens tankar, och inom de flesta socknar, med undantag af två eller tre mer afiägsna, afböjde befolkningen förslaget. Sedan dess och detta oakadt har frågan nu åter, genom Kongl. Maj:ts proposition, blifvit framlagd till Riksdagens pröfning.

I likhet med en föregående talare finner jag dock under sådana förhållanden allt för stora skiljaktigheter i förslaget emellan den jordbrukande och nomadiserande befolkningen i lappmarkerna och att frågan således icke erhållit den utredning, som är behöflig, för att Riksdagen skulle fatta ett beslut gent emot de önsknings, som befolkningen i orterna, hvilken icke här är representerad, så nyligen uttalat. Under sådana förhållanden instämmer jag i det framställda yrkandet om afslag å Utskottets hemställan.

Vidkommande frågans ekonomiska sida, anhåller jag få lemna några upplysningar. Herrarne känna huru vidsträckta de ifrågavarande trakterna äro. Om nu bevillingstaxering derstädes skall införas, så måste naturligtvis kommunerna sända ombud till pröfningskomitéen i residensstäderna Umeå och Luleå, dit ombuden från åtskilliga socknar skulle gå ända till 100 mil och något derutöfver. Kostnaden för dessa resor skulle belöpa sig till öfver 1,000 R:dr, som staten måste betala, och härtill kan läggas kostnaden för bevillningsberedning och dylikt. Ser jag nu på den inkomst staten skulle erhålla genom bevillingstaxeringens införande, så finner jag att, då i Norrbottens län lappmarker finnas 120 mantal, hvilka i medeltal kunna värderas till högst 10,000 R:dr per mantal, så skulle statens inkomst efter nuvarande bevillingstaxering derföre stiga till endast 360 R:dr. Inom lappmarkerna finnas, med undantag af två socknar i Westerbottens län, der förhållandena äro gynsammare, icke några andra personer än en och annan länsman och några få handlande, hvilka kunna påföras bevilling efter andra artikeln. Om hela bevillingstaxeringen för Norrbottens län skulle medföra staten en inkomst af 500 R:dr, så skulle deremot kostnaden stiga till omkring 2,000 R:dr.

Andra förhållanden finnas dock, som tala för likställighet, men för närvarande tror jag att frågan har behof af en noggrannare utredning. Hårt och obilligt skulle det verkligen vara, om, så som frågan nu står, och med afseende derpå att befolkningen i lappmarkerna brutit bygd och odlat jorden på grund af sina privilegier och der haft en tillvaro, som i

sanning icke är afundsvärd, Riksdagen med några penndrag skulle stryka ut dessa privilegier, oakadt befolkningen, derom tillspord, vägrat att underkasta sig de ifrågakända, nya förhållandena, och vidare innan frågan fått tillbörlig utredning.

Jag vill icke längre upptaga tiden, utan anhåller att Utskottets hemställan för närvarande måtte afslås, hvarför nu så många skäl tala, såsom att befolkningen håller på sina privilegier, att förhållandet icke är ordnad mellan nomader och jordbrukare, och att det icke är utredt huru stor förlust som det skulle orsaka statsverket att denna beviljning infördes.

Herr Wijk: Den förste talaren under diskussionen rörande denna fråga yttrade i början af sitt anförande, att det förslag, som nu föreligger till afgörande, skulle, i händelse Riksdagen bifaller detsamma, innebära ett våld, utöfvadt af de starkare mot de svagare. Om sådant verkligen vore fallet, skulle jag visserligen motsätta mig detsamma, men under den tid jag inom Utskottet deltagit i frågans behandling har jag kommit till den bestämda öfvertygelse att något sådant våld eller försök dertill icke åsyftas eller skulle blifva en följd af förevarande förslag.

De så kallade lappmarksfriheterna grunda sig på privilegier, som under olika tider blifvit utfärdade, men isynnerhet på Kongl. brefvet den 8 Juli 1695, och äro af samma beskaffenhet som de privilegier, hvilka i forna tider blifvit beviljade allmogen i sin helhet eller allmogen i vissa delar af landet, och jag tror den förste talaren skall medgifva att, om man följt den princip, att privilegier, beviljade åt vissa klasser, icke kunde afskaffas utan dessa klassers samfälda medgifvande, så skulle vi icke stå på den utveckling i politiskt hänseende, som vi nu göra. Frågan synes mig vara att hänföra till hvad som innefattas uti 114 § Rege- ringsformen, och jag anser, att regeringen kunnat, i full öfverensstämmelse med detta grundlagsbud, framlägga förevarande förslag i hvad det rör beviljnings läggande å ecklesiastike tjänstemän i lappmarkerna, under förutsättning likväl, att Kyrkomötet dertill lemnar sitt bifall. För att lägga en sådan tunga å lappmarkernas jordegare fordrar grundlagen endast Kamrarnes och Kongl. Maj:ts sammanstående beslut, och det är antagligt, att grundlagstiftaren förutsatt, att den jordegande klassen skulle komma att blifva så talrikt representerad inom riksförsamlingen att tillräcklig garanti förefunnnes, för att icke någon orättvisa skulle blifva utöfvad. En annan garanti behöfdes vid skattebördors läggande å personer hörande till ecklesiastikverket, och grundlagsstiftaren har ansett, att presterskapet icke skulle komma att inom den nya representationen blifva så starkt representeradt att det icke behöfde ett ytterligare skyddsvärn. Jag tror således att man ur konstitutionel synpunkt mycket väl kan försvara regeringens förslag.

Det återstår nu att afgöra den frågan — hvilken för mig är bestämmande — huruvida något våld mot en svagare, äfven med iakttagande af alla lagliga former, skulle begås genom påläggande af ifrågavarande tunga och om densamma skulle blifva större än att befolkningen kunde bära den. I detta afseende framgår tydligen af den förtjenstfulla utredning, som förefinnes i Kongl. Maj:ts proposition, att, enligt nästan

alla myndigheters yttrande, bevillingstaxerings införande i lappmarkerna skulle blifva af särdeles stor nytta och välgörande inflytande, emedan derigenom möjliggjordes befolkningens likställighet i statsmedborgerligt hänseende med landets öfriga innevånare och kommunalförfattningarnes tillämpning i dessa trakter. Man har häremot invändt, att lappmarkernas innebyggare, då de blifvit hörda öfver ifrågavarande förslag, i de flesta församlingar yttrat sig mot detsamma. Jag tillåter mig härvid anmärka, att befolkningen icke bestämdt motsatt sig förslaget mer än på ett ställe, der kommunalstämmans ordförande frågade befolkningen om den, med frångående af sina lappmarksfriheter, ville åtaga sig *alla* det öfriga landets skattebördor. Det var ej underligt att befolkningen på en sådan proposition svarade nej.

Det har slutligen icke blifvit bestridt och kan ej heller bestridas, att staten har rättighet att ålägga hemmanen ränta. Af de olika auktoriteter, som blifvit hörda angående den hemmansränta, som borde bestämmas för Westerbottens och Norrbottens läns lappmarker, hafva några föreslagit ända till 60 R:dr för mantalet, Kammar-kollegium 30 à 32 R:dr, Kongl. Maj:t 10 R:dr och slutligen nu Utskottet 6 R:dr 40 öre. Kongl. Maj:t har emellertid rättighet att bestämma hemmansräntan ända till 60 R:dr, och om den äfven ej sattes högre än 32 R:dr, som Kammar-kollegium föreslagit, då skulle, äfven om bevillingstaxering icke infördes, utgifterna för den jordbrukande befolkningen blifva större än om, såsom Utskottet föreslagit, hemmanen åsättas en grundränta af 6 R:dr 40 öre per mantal och bevillingstaxering samtidigt infördes. Dessutom uppstår i sednare händelsen den vinst, att kommunalutskylderna jemnare fördelas och jemväl drabba den inflyttande, näringsidkande befolkningen, som anmars till större delen blefve fullkomligt skattefri. En föregående talare har anmärkt, att det icke skulle vara konsekvent, om Kammaren, efter den utgång frågan om grundskatterna i går erhöll, i dag skulle besluta att pålägga en del af svenska jorden en grundskatt. En sådan anmärkning gjordes äfven inom Utskottet och föranledde till tillägget uti 4 § af förslaget till förordning angående skattläggningsmetod, att grundräntan skall utgå endast så länge och i den mån grundränta kommer att af jord i allmänhet utgöras.

Jag tror icke att man genom den föreslagna åtgärden skall violera någon rättsprincip och ej heller å befolkningen på något vis lägga en tyngre börda än den kan bära, men man skall för lappmarkerna vinna alla kommunalförfattningarnes fördelar och bereda deras innebyggare statsmedborgerliga rättigheter.

Af dessa skäl yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Bäckström: Jag anser det vara alldeles nödvändigt att, i fall bevillingstaxering skall införas i lappmarkerna, saken ordnas på ett fullt tillfredsställande sätt, så att icke större utskylder komma att hvilas på lapparne än på den inflyttande eller icke jordbrukande befolkningen, och då jag, i likhet med Herr Hjelm, anser att frågan i detta hänseende för närvarande icke är tillräckligt utredd, yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Herr Malmberg: Herr Talman! mine Herrar! Det undantagsförhållande, som nu eger rum inom lappmarkerna, kan icke alltför länge få fortfara, och därför anser jag Kongl. Maj:ts förslag vara ganska behjertansvärdt. Om dessa trakters innevånare en gång skola blifva likställda med det öfriga landets befolkning, så är det alldeles nödvändigt att först och främst införa bevillingstaxering derstädes. I likhet med Herr Sven Nilsson i Österslöf tror jag, och har jemväl i Utskottet der jag deltagit i behandlingen af denna fråga, framhållit detsamma, att, det icke vore lämpligt att nu införa grundränta i dessa trakter, när man i hela det öfriga landet afskaffar denna ränta. Men deremot har jag ansett det vara af så mycken större vigt att införa bevillingstaxering derstädes; och ingen beskattning torde vara lämpligare än denna, synnerligast under de förhållanden, hvori lappmarksbefolkningen för närvarande befinner sig, då ännu icke afvittring derstädes egt rum. Först i sammanhang dermed kan en billig och rättvis skattläggningsmetod genomföras. Afslår man nu Kongl. Maj:ts förslag om införande af bevillingstaxering i lappmarkerna och tillika underlåter att bestämma den grund, enligt hvilken den blifvande skogsindelningen skall komma att försiggå, så har man ock under den närmaste framtiden omintetgjort all afvittring å dessa trakter.

Herr Wijk har så fullständigt redogjort för de skäl på hvilka Utskottet stödt sig i sitt utlåtande, att jag icke behöfver upptaga Kammarrens tid med någon ytterligare redogörelse härför. För min del vill jag yrka bifall till 1:sta och 2:dra punkterna af Utskottets förslag, men afslag å den tredje punkten.

Herr Pehr Ericsson i Wik: Vid denna frågas behandling inom Utskottet var jag af olika åsigt med de fleste af dess ledamöter. Jag ansåg nemligen att lappmarksinnevånarne eller åtminstone nybyggarna derstädes icke borde åläggas någon bevilling, då de genom de s. k. lappmarksprivilegierna blifvit tillförsäkrade frihet derifrån och då flertalet af dem bestämdt skulle motsätta sig denna inskränkning i deras fri- och rättigheter. På denna grund ansåg jag icke lämpligt att bifalla det föreliggande förslaget om bevillingstaxerings införande i lappmarkerna. Jag hade därför tänkt reservera mig mot Utskottets beslut; men då den andra Kongl. propositionen förekom till behandling inom Utskottet och Utskottet beslöt att föreslå en nedsättning i räntan från 10 R:dr till 6 R:dr 40 öre, insåg jag, att denna nedsättning mer än motsvarade den skatteförhöjning, som afsåges med införandet af bevillingstaxeringen, och att om Riksdagen icke bifölle Kongl. Maj:ts förslag, skulle räntan möjligen komma att uppgå till 32 R:dr på mantalet, och således blifva mycket mera betungande för de skattdragande än den låga ränta, Utskottet föreslagit, i förening med bevillingen skulle blifva. Derför beslöt jag att biträda Utskottets förslag och yrkar nu jemväl bifall till detsamma.

Herr Hjelm: Jag ber om förlåtelse att jag ännu en gång uppträder i denna fråga, men jag anser det vara min pligt. Då en ärad talare på göteborgsbanken påstod att det föreliggande förslaget om skattläggnings införande inom lappmarkerna skulle lända dess befolkning till fördel, ber jag att få litet närmare belysa frågan. Befolkningen är nyligen

hörd, den förstår väl bäst hvad som för den är nyttigt och den har vägrat. Men jag ber jemväl att få på förhand förklara, att det icke är af något oppositionsbegär som jag uppträder i denna fråga, utan andra bevekelsegrunder förmå mig dertill.

Med anledning af den ärade göteborgsrepresentantens yttrande anhåller jag nu att få för Kammaren uppläsa något ur ett bref, som jag erhållit från en framstående person som är bosatt inom ifrågavarande nordliga trakter och som känner väl till förhållandena. Det heter i detta bref, som är af den 7 i förra månaden, bland annat: "Den ena familjen efter den andra förvandlar sin egendom i penningar och gifver sig af till Norge och sedan till Amerika. Jag undrar hvad vederbörande skola göra med lappmarkerna, om de genom okloka lagar lyckas förvandla dem till ett ödeland?"

Under sådana förhållanden tror jag icke man bör lagstifta tvärt mot folkets önskan. Då 1:sta och 2:dra punkten af betänkandet stå i närmaste samband med hvarandra så att den sednare beror af den förra, kan jag icke uraktlåta att erinra om att i mom. 2 af 1:sta § af det föreliggande förslaget om skattläggningsmetoden för Westerbotteus och Norrbottens läns lappmarker heter det: "all åkerjord och odlingsmark äfvensom äng- och annan slättermark uppskattas efter den höafkastning, egorna anses kunna, odlingsmarken efter verkställd odling, i medeltal årligen gifva." Det ser ut häraf, som om meningen vore att i hemmantal beräkna samt skattlägga dessa vidsträckta myrar, hvars enda afkastning består uti ett föga närande och värderikt starrgräs. Men ingen lär väl våga påstå att en jordbrukande befolkning skulle kunna uppehålla sig på sådana hemman. Det ser vidare ut som om de stora odlingsmarkerna, som finnas i dessa öde trakter, skulle skattläggas efter den afkastning de, odlade och begödslade, skulle kunna lemna i gräs. Efter sådan beräkning fordras icke mera än 10 à 15 tunnlands vidd för $\frac{1}{4}$ mantal, hvartill sedan skog skulle lemnas. Sådana hemman, bestående af rasmyrar eller några få tunnland odlingsmark komma icke att egas af folk inom orten, utan af Göteborgare och andra sågverksegare, och staten finge till dessa moderna hemman släppa till stora skogsvidder. Genomför man denna skattläggningsmetod, som bestämmer hemmantalet efter höfångsten utan att taga hänsyn till andra förhållanden så blifver följderna, att de nybyggare, hvilka hittills haft mod att uppe i dessa otacksamma trakter uppodla jorden, skola draga sig derifrån och lemna dessa marker i händerna på sådana personer, hvilka mindre spekulera på jordbruket men så mycket mer, kauske uteslutande på skogarne. Det är att befrämja sågverksintresset. Men det ser sig nog till godo ändå utan att särskilda lagar behöfva stiftas för dess befrämjande. Rasmyrar som lemna 4:de klassens hö och odlingsmarker för gräsväxt på artificiell mark finnas der i mängd och skogsmark äfven. Jag befarar att skattläggningsförslaget orsakar att främlingar komma att i lappmarkerna bilda skogspossessioner, ty nog kan man betala 6 R:dr 50 öre i grundränta för att disponera 4,000 tunnland skog eller afkastningen deraf och en liten bevillning derutöfver. Jag har nu uttalat mig, hvarföre jag är emot skattläggningsförslaget och äfven hvarföre jag icke kan lemna bevillningsförslaget min röst utan yrkar afslag på båda punkterna.

Herr Pehr Nilsson i Wittjerf: Herr Talman! mine Herrar! Jag är äfven bland dem som icke hylla undantagslagar och anser i följd deraf rättvist att lappmarksbefolkningen blifver likställd med Sveriges öfriga befolkning och erhåller samma politiska rättigheter och skyldigheter. Men i sjelfva detta förslag finnes nu ett sådant undantagsförhållande, i det de egentliga lapparne blifvit befriade från inkomstbevilning för andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet. Detta anser jag mindre välbetänkt, emedan en lapp, som understundom kan ega hundra — ja tusentals renar, har betydligt större afkastning af dessa, än en stackars nybyggare af sin jord, der han icke kan uppehålla sig utan att emellanåt anlita lapparnes bistånd.

Hvad åter beträffar skattläggningsmetoden, som skulle införas i Westerbottens och Norrbottens läns lappmarker, så anser jag det vara orätt att införa en olika metod för dessa trakter och det nedra kustlandet. Man antager nu att ett hemman, anlagdt på dessa myrar skulle kunna bergas skulle hvart annat eller hvart tredje år. Det är då gifvet att hemmanets egare, om han under tiden skall kunna uppehålla sig, måste anlita skogen; och när skogen är tagen äro också hans resurser uttömda. Jag anser därför så väl Kongl. Maj:ts som Utskottets förslag i närvarande skick vara aldeles oantagliga och att frågan tarfvar ytterligare utredning. Jag yrkar afslag å det föreliggande betänkandet.

Herr Hans Larsson i Flästa: Herr Talman! mine Herrar! I likhet med en föregående talare ber jag att få tillkännagifva, att jag vid dessa frågors behandling inom Utskottet hyste många skrupler, emedan jag hade svårt att komma till klarhet, om dessa många Kongl. bref och förordningar, hvilka man vanligen med ett gemensamt namn benämner lappmarksprivilegierna, verkligen lade hinder i vägen i vägen för införande af bevillningstaxering i lappmarkerna. Jag kom dock till det resultat, att dessa privilegier ingalunda vore af den natur att de lade hinder i vägen för en sådan åtgärd; och när sedermera grundröntan nedsattes till det låga beloppet af 6 R:dr 40 öre, tyckte jag att den ställdes i en riktig proportion till bevillningen och jag ansåg att befolkningen skulle vinna på, om Riksdagen lemnade sitt bifall till den föreslagna åtgärden. Derföre var jag en bland dem som yrkade bifall till förslaget.

En talare anmärkte, att det vore otjenligt att nu införa en grundränta, då Riksdagen nyligen fattat beslut om alla grundskatters borttagande. Men denna betänklighet är på förhand häfd genom det tillägg, Utskottet gjort vid 4 § i förordningen om skattläggningsmetoden, der det heter, att denna ränta skall utgå endast så länge och i den mån grundränta kommer att af jord i allmänhet utgöras. Jag yrkar bifall till betänkandet.

Herr Åstrand: Herr Talman! Då åtskilliga talare i sina anföranden redan vidrört 2:dra och 3:dje punkterna af betänkandet, anhåller jag att få hos Herr Talmannen hemställa, att diskussionen kan få utsträckas äfven till dessa.

Till svar å Herr Åstrands sålunda framställda förfrågan förklarade Herr Talmannen, att, då det vid Kammarens öfverläggningar i allmänhet ej varit talare förmenadt att, ehuru blott en del af ett förslag blifvit föredragen, yttra sig angående förslaget i dess helhet, Herr Talmannen ej heller nu ansett sig böra häremot göra någon erinran.

Herr Åstrand, som nu åter fick ordet, fortsatte: Herr Talman, mine Herrar! Ehuru jag lika litet som den förste ärade talaren skulle vilja, att Riksdagen begagnade den makt den kan ega, att genom utfärdande af nya författningar omintetgöra de fri- och rättigheter, som i särskilda privilegier blifvit tillerkända vissa delar af landet eller vissa klasser af medborgare, tror jag dock, att man vid hvarje ny sådan fråga eger full frihet att tillse, huruvida det förslag, man är färdig att granska, kan vara lämpligt och fördelaktigt icke blott för staten i sin helhet, utan äfven för de individer, som dermed afses. Det synes mig, som om de talare, hvilka här uppträdt såväl emot Kongl. Maj:ts propositioner som Utskottets betänkande, tagit för alldeles gifvet, att ett bifall till hvad Utskottet påyrkat skulle antingen medföra en inskränkning i de rättigheter, hvilka hittills blifvit lappmarkernas innevånare medgifna och som ännu i dag tillhöra dem, eller ock föranleda en mängd praktiska svårigheter. För min del kan jag icke, oakadt jag så noggrant som möjligt genomläst de Kongl. propositionerna, komma till samma slutsats, utan är af en alldeles motsatt åsigt, om jag undantager den anmärkning, Herr Hjelm framställt i fråga om i sammanhang med bevillingstaxeringens införande stående kostnader, och hvilken anmärkning jag anser fullt riktig.

Den första punkten i Utskottets betänkande handlar om bevillingstaxeringens införande i Westerbottens och Norrbottens läns lappmarker. Herrarne veta att inom dessa trakter alla skatter utgå efter hemmantalet och att man inom vissa socknar har en viss fyrktalssättning, hvilken dock inskränker sig till sådana skatter, som äro föremål för den gamla sockenstämmans beslutanderätt. Det har icke af de Herrar, som uppträdt emot Utskottets betänkande, blifvit vederlagdt, att åtminstone en och annan af de personer, som bosatt sig inom dessa trakter, derigenom undgått all beskattning. Men jag ber att ytterligare få fästa uppmärksamheten på, att denna frihet från beskattning ingalunda är så obetydlig, som man kanske föreställer sig, och att den minskning i skattebördor, som genom tillämpning af det författningsförslag, som nu är framställt, skulle komma den jordbrukande befolkningen till godo, icke heller blefve så obetydlig. Jag vill blott hänvisa till den utredning Utskottet i sitt betänkande lemnat angående förhållandena inom Lycksele socken, hvarest man genom noggranna beräkningar kommit till den slutsats, att om bevillingstaxering derstädes inrödes, de kommunalskatter, som utgå från den i hemmantal satta jorden, skulle minskas med 30 procent. Detta dock under förutsättning att Riksdagen fattar beslut, som af Kyrkomötet sedermera godkännes, att jemväl de privilegier, som blifvit tillerkända presterskap och klockare, upphäfvas i denna del, så att dessa tjänstemän i likhet med socknens öfriga innevånare underkastas fyrktalssättning. Jag är dock fullt öfvertygad om, att, derest Riksdagen bifaller detta för-

slag och proposition derom aflåtes till Kyrkomötet, detsamma icke skall afgifva sitt veto deremot. I de socknar deremot der icke någon sådan person är bosatt, som nu är befriad från skattebidrag, men som genom antagande af detta förslag blefve pligtig deltaga i kommunens utskylder, komme i alla händelser icke beskattningen att genom förslaget antagande ökas. Det kommer naturligtvis der att bero på hemmanens olika godhet, men jag kan dervid icke finna att taxeringsvärdet är en mindre rättvis beskattningsgrund i dessa orter än i hela det öfriga landet.

Kommunalutskylderna inom lappmarkerna äro ganska betydliga. Jag vill blott härpå anföra ett exempel, som jag erinrar mig från mina vandringar i dessa trakter den tid, jag tillhörde skogskomitén. Jag kom en gång till ett hemman inom Lycksele socken, väl häfdadt och brukadt. Det var endast tre åttendedels mantal stort, och skatten å detsamma utgick till kronan i ett för allt efter 10 R:dr på helt hemman, samt var således en obetydlighet. Jag frågade hemmanets egare huru stora kommunalutskylder han betalade för detta hemman om året och fick till svar 70 R:dr. Tro Herrarne att den ökade utgift, som denna hemmans-egare skulle få vidkännas på grund af åsatt bevillingstaxering — att denna utgift skulle vara så afsevärd, att han icke gerna åtog sig densamma, om blott öfriga personer som inflyttat och bosatt sig inom socknen ålades samma bevilling. Jag vill nu ej tala om detta förhållande att personer låta skrifva sig inom en lappmarkskommun blott för att undgå kommunalskatter. men den uppgiften lemnades mig under mina resor deruppe i landet.

Hvad hemmansräntan beträffar, så har den hittills i dessa trakter utgått med 10 R:dr för helt mantal, detta likvisst innan afvittring egt rum. Utskottet har nu föreslagit en nedsättning i denna ränta till 6 R:dr 40 öre. Jag förmodar, att om Riksdagen antog detta sednare förslag. men afslog det förra, eller frågan om bevillingstaxeringen, skulle regeringen vägra sanktion å detta Riksdagens beslut af det skäl, att regeringen ansåge, att ärendet blifvit väl ensidigt behandladt. Regeringen är naturligtvis oförhindrad att vid en blifvande afvittring i dessa trakter, utan Riksdagens hörande, åsätta hemmanen den ränta, regeringen anser böra af dem utgå. Af betänkan det finna Herrarne att hemmansräntan i kustlandet utgör i Norrbottens län 58 R:dr 76 öre och i Westerbottens län 59 R:dr 34 öre för helt mantal, hvartill kommer att Kammar-kollegium 1871 och sedermera Konungens Befallningshafvande i de båda nordliga länen ansett billigt att räntan blefve bestämd till 32 eller 30 R:dr för mantalet. Skilnaden mellan detta belopp, 30 R:dr, och 10 R:dr, hvartill Kongl. Maj:t, eller 6 R:dr 40 öre, hvartill Utskottet förslagsvis beräknat hemmansräntan, är så betydlig, att den mycket väl ersätter den ökade utgift, som för den jordbrukande befolkningen blefve en följd genom bevillingstaxeringens införande, oafsedt då likvisst de stora bidrag, som komme att inflyta i de kommuner, der sågverksegare, handlande och flere sådana förmögnare personer slagit sig ned. Jag kan åtminstone icke finna annat, än att det just skall ligga i den jordbrukande lappmarks-befolkningens intresse att detta förslag blifver af Riksdagen antaget. Det är visserligen sannt, att när denna befolkning, som sjelf bäst borde känna sitt intresse, hördes öfver detta förslag, har den för sin del af-

styrkt detsamma. Men jag ber att få upprepa, hvad som redan förut i dag blifvit härvid erinradt, nemligen, att då man framställer frågan så, att man tillspörjer innebyggarne, om de vilja åtaga sig samma skyldigheter som landets öfriga befolkning, emot tillgodonjutande af motsvarande politiska rättigheter, kan svaret icke gerna utfalla annat än nekande.

Herr Sven Nilsson i Österslöf yttrade vid sitt yrkande om afslag å betänkanDET, att då man vore på god väg att undanrödja alla grundskatter, det ej vore skäl att nu fatta beslut om införande af nya sådana. Men jag vill fästa hans uppmärksamhet på att här icke är fråga om *införande* af några grundskatter, utan endast och allenast att bestämma deras *belopp*.

Kongl. Maj:t eger full rätt att, oberoende af Riksdagens godkännande, pålägga dessa skatter, och om då händelsen gjorde, att skattebeloppet sattes högre, än som nu är i fråga, så hafva vi ju genom vårt afslag skadat lappmarksbefolkningens sak.

En annan talare erinrade, att der en kommun bestode af endast några få hemman, skulle den föreslagna åtgärden verka skadligt, emedan dessa få hemman skulle blifva hårdt tryckta af skyldigheten att bidraga till lappbefolkningens fattigvård. Jag ber dock att få påminna denna talare om att Lapparne sjelfve i närvarande stund lemna bidrag till fattigvården. Det heter nemligen på sidan 28 i den Kongl. propositionen: "Förordningen om kommunalstyrelse på landet, hvilken förordning, enligt hvad stadgandet i § 75 mom. 2 utmärker, skulle gälla äfven för lappmarkerna, innehåller ej någon föreskrift om skyldighet för Lappar, hvilka bevillning ej påföres, att deltaga i bestridande af utgifter, hvarom kommunalstämma eger att besluta; och då tillräcklig upplysning ännu ej är vunnen i frågan om eller i hvad mån sådan skyldighet nu åligger eller rättvisligen må kunna åläggas Lapparne, för så vidt bevillning ej kommer att påföras dem, torde denna fråga, som icke eger oskiljaktigt sammanhang med den af Riksdagen gjorda framställning, få bero på vidare utredning; dervid synes böra tillses. bland annat, huruvida icke fattigvården inom lappmarkssocknarne, hvartill statsverket under en följd af år lemnat bidrag, må kunna lämpligen så ordnas, att, å ena sidan, den bofasta befolkningen befrias för utgifter för vården om Lapparnes fattige och, å andra sidan, Lapparne fritagas från att bidraga till underhåll af fattige, som ej tillhöra den lappska folkstammen." Genom en sådan anordning skulle denna invändning fullkomligt undanrödjas, på samma gång som denna tvistepunkt mellan Lapparne och den bofasta befolkningen komme att upphöra. Hvad åter vidkommer den del af lappbefolkningen, som redan har fasta bostäder, så är det gifvet att deras lappskatteland komme att taxeras på samma sätt som nybyggarnes jord och lapparne att få vidkännas lika utskylder som dessa.

På grund af dessa nu anförda skäl yrkar jag bifall till Utskottets betänkande.

Herr Haeggström: Herr Talman! Kunde jag tro att det skulle gå lappmarksinnebyggarne så som siste talaren sade, att, om icke föreliggande förslag antoges, hemmansröntan skulle komma att höjas ända till 60 R:dr i stället för såsom här föreslås endast 6 R:dr 40 öre. så skulle

jag naturligtvis anse dem tvungna att, som man säger, "med knifven på strupen" godkänna detsamma. Så illa tror jag dock icke det kan gå, äfven om lappmarksprivilegierna icke anses lägga hinder i vägen. För öfrigt, om det nu ock må vara sannt att hemmansröntan nere i kustlandet är så hög, så är det dock tydligt att den alltid måste ställas lägre i lappmarkerna. Ty hvad är det icke för skillnad mellan att lifnära sig nere i kustlandet och uppe i lappmarkerna? Vi veta huru klena kommunikationerna deruppe äro, och hvilka umbäranden af alla slag innebyggarna äro underkastade. Nyligen hafva de dessutom gått miste om sin förnämsta förvärfskälla, nemligen skogen, öfver hvilken de icke komma att hafva samma dispositionsrätt som öfrige skattehemmansegare i riket. Att då ifrågasätta samma skattebelopp der som i det lyckligare lottade kustlandet, är helt enkelt en orimlighet; och för min del fruktar jag åtminstone icke för det hotet.

Förste talaren har på ett talangfullt sätt visat att lappmarksinnebyggarnes friheter äro verkliga privilegier, och jag har således icke mycket att tillägga.

Men jag vill fråga: om Herrarne icke ansågo dessa friheter vara privilegier, hvartill tjänade det då att Riksdagen, i anledning af framlidne Landshöfding Almqvists förslag om bevillingstaxerings införande i Lappmarken i sin skrifvelse till Kongl. Maj:t framböll att lappmarksbefolkningen borde beredas tillfälle att yttra sig i frågan? — Detta skedde naturligtvis just derföre, att man ansåg dessa lappmarksfriheter vara privilegier, ty hvarföre eljest tillvägagå på ett så ovanligt sätt? Visserligen höras åtskilliga embetsmyndigheter i vissa frågor af större vigt men Herrarne torde svårigen framleta något fall då sjelfva befolkningen blifvit hörd, så framt privilegier ej varit i fråga. Således, sedan man nu hört dessa kommuner och de nästan enstämmigt betackat sig för bevillingstaxeringens införande, finnes ingen annan utväg än att afslå Kongl. Maj:ts proposition, åtminstone i dess nuvarande skick.

Dessa privilegier, som Kongl. Maj:t velat reducera så godt som till noll, äro dock i det propositionen vidfogade statsrådsprotokoll medgifna att vara oomtvisteliga privilegier. Efter en föregående beskrifning å hvad med de s. k. lappmarksfriheterna förstås heter det nemligen: "I fråga om de egentliga Lapparne, hvilkas beskattningsförhållanden således ej under lappmarksfriheterna inbegripas, inhemtas af nådiga brefvet den 8 Juli 1695 till Eders Kongl. Maj:ts Bcfallningshafvande i Westerbotten om lappskatten m. m. och 1760 års lappfogde-instruktion m. fl. författningar jemte orternas undervisningar, att Lapparne från äldre tider till och med år 1694 varit underkastade såväl ordinarie ränta som tionde till kronan och presterskapet, med skyldighet att utgöra räntan och tionden dels i persedlar och dels i penningar. Men genom nämnda, ännu gällande nådiga bref bestämdes lappskatten, tionden deri inberäknad, för hvarje by eller stam till en viss summa i reda penningar, med försäkran att Lapparne intet vidare skulle blifva graverade." Här förklaras således Kongl. brefvet den 8 Juli 1695 *ännu vara gällande*, enär det såsom *sådant* åberopas, och i detta bref säges uttryckligen att "*Lapparne intet vidare skulle blifva graverade*". Ett stycke längre ned står vidare: "Kongl. plakatet den 27 September 1673 angående lappmarkernas bebyggande inne-

håller, att de svenske eller finske, uti Wester- och Österbotten samt Ångerman- och Jemtland boende, som kunde låta sig öfvertala att flytta till lappmarkerna, skulle, efter frihetsårens förlopp, icke läggas för högre skatt än sjelfva Lapparne, med hvilka de öfver allt göras like.“ Här säges således, att nybyggarne efter frihetsårens förlopp *icke skola läggas för högre skatt än sjelfva Lapparne, med hvilka de öfverallt göras like*, och jag vill då fråga, huruvida icke det ena privilegiet är lika godt som det andra?

En af Sammansatta Utskottets ledamöter har sagt, att de myndigheter, som blifvit hörde i saken, nästan enstämmigt tillstyrkt förslaget. Det förvånar mig att ett sådant påstående kunde komma från det hållet. Det borde icke vara den ärade Utskottsledamoten obekant, att endast *två* af de 6 i saken hörde kronofogdarne obetingadt instämt i förslaget, men att *samtliga* domhufvande, som väl böra tillerkännas större juridisk insigt än kronofogdarne, afstyrkt förslaget, emedan det trädde lappmarks-innebyggarnes privilegier för nära. Konungens Befallningshufvande i Norrbottens län var äfven af samma åsigt och framkom med det förslag, som Herr Hedin vidrörde och som är en mycket god uppslagsända för frågens framtida lösning.

Här har talats om hur stora fördelar förslagets antagande skulle tillskynda den jordbrukande lappmarksbefolkningen, hur mycket dess kommunalskatter skulle lindras, hvarpå såsom exempel anfördes att de i Lycksele skulle nedgå ända till 30 procent. Nåväl, de som hittills icke haft något att säga på sockenstämmorna, men som genom kommunalförfattningens införande skulle lätta jordbrukarnes bidrag med icke mindre än förespeglade 70 procent af kommunalutskylderna, de skulle väl också der som öfverallt få rösträtt i proportion till bidraget och desse kunde då nästan alltid kommendera två tredjedelar af kommunens hela röstetal när nya och ökade kommunalutskylder ifrågakomme. Vi hafva emellertid sett hur på åtskilliga orter som blifvit lyckliggjorda med kommunalförfattningar och kommunalfullmäktige, såsom i städerna, kommunalutskylderna ganska snart gått till 10 å 12 gånger så höga belopp som tillföre; och jag tror att något ditåt äfven skulle blifva förhållandet i lappmarkerna. Hvart toge då den af Herr Åstrand förespeglade stora vinsten för jordbrukarne vägen? Det är naturligt att de som kommendera röstöfvervigten äfven skola begagna den, och då kommunalnämnd eller kommunalfullmäktige måste utses till största delen bland dem som bo i kyrkans närhet, så är det mycket sannolikt att flertalet kommer att bestå af kyrkans tjenstemän, kronotjenstemän, landthandlande, sågverksagenter och andra industridkare, och det är klart att desse skulle vara måne om kommunala anläggningar på stället; och jag tror icke att den öfriga befolkningen skulle få så stora skäl att rosa marknaden.

För min del kan jag således icke biträda förslaget, och jag har äfven af några kommuner inom Lappmarken blifvit enkannerligen aumodad att med min ringa röst verka för att förslaget icke måtte gå igenom, åtminstone icke i sitt nuvarande skick. Jag kan icke finna annat än att dess antagande skulle vara detsamma som ett kontraktsbrott, när man tvärt emot befolkningens uttalande ville ålägga den bevilling.

Hade frågan ställts så att befolkningen slutligen skulle tillfrågas om

de ville antaga förslaget, sedan regeringen och Riksdagen för sin del godkänt detsamma, så hade det varit ett helt annat förhållande, ty då hade de kunnat närmare bedöma förslaget och jmföra det med alternativa förslag, och det är möjligt att de då kommit med helt andra uttalanden än förut.

Jag ihågkommer ett yttrande af Herr Wijk, att det icke var underligt om man i en eller annan kommun i Norrbotten fått sådana svar som i Arjeplog, der befolkningen af ordföranden tillfrågades om den med frångående af sina lappmarksfriheter ville ikläda och åtaga sig nedre landets skattebördor. Men jag vill erinra Herr Wijk och andra som talat om detta, att i Westerbottens lappmarker gjorde sig motionären själf omak att resa omkring i socknarne för att inhemta befolkningens tanke om förslaget. Jag förmodar att han både ville och kunde göra förslaget lockande för dem, men icke dessmindre blefvo svaren i allmänhet nekande.

Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid, utan inskränker mig att yrka afslag å såväl Kongl. propositionen som Utskottets utlåtande.

Herr O. B. Olsson: Då jag deltagit i förhandlingarne inom det Utskott som behandlat denna fråga, torde det tillåtas mig att yttra några ord rörande densamma, och jag lofvar på förhand att dervid icke blifva långträdig, som man plägar säga.

Revisionssekreteraren Poignant, som biträdde Utskottet med en mängd upplysningar, lemnade sådana som åtminstone för mig voro till den grad nöjaktiga, att jag icke kan ifrågasätta att lapparnes friheter skulle genom bifall till Utskottets förslag på något sätt trädas för nära. Det upplystes nemligen att Konungens Befallningshafvande såväl i Westerbottens som i Norrbottens län afgifvit förslag om att hemmansröntan skulle sättas i Norrbottens län till 58 R:dr 76 öre och i Westerbottens län till 59 R:dr 34 öre för helt mantal. Detta skedde åren 1862—1866. Kammarkollegium, som år 1871 yttrade sig öfver dessa förslag, ansåg billigt nedsätta röntan till 32 eller 30 R:dr för mantalet. Nu har Utskottet hemställt "att ränta, som för närvarande af jord i lappmarkerna utgår med 10 R:dr per mantal, må, i sammanhang med bevillingstaxerings införande derstädes, nedsättas till 6 R:dr 40 öre för helt mantal," och jag frågar om detta kan anses vara obilligt föreslaget, när kommunerna på samma gång beredas sådana förmåner som de här äfvenledes föreslagna. För min del kan jag icke finna annat än att de skola komma i en vida lyckligare belägenhet än hittills.

En talare har yttrat, att det icke vore lämpligt att, när man nyss fattat beslut om grundskatternas borttagande, nu vilja tillstyrka införandet af nya sådana; men det förefaller mig som denne talare icke läst Utskottets betänkande, der det i 4:de paragrafen föreslås att "röntan skall utgå med 6 R:dr 40 öre riksmünt för helt mantal och i förhållande deretter för större eller mindre mantal, dock endast så länge och i den mån grundrönta kommer att af jord i allmänhet utgöras."

För min del vill jag yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Hjelm: Blott ett par tre ord. Den föregående ärade talaren nämnde att han af en tjänsteman erhållit upplysningar rörande förhållandena

i lappmarkerna, hvilka upplysningar mycket talade för detta förslag. För min del har jag i egenskap af suppleant i Lag-Utskottet varit i tillfälle höra dessa upplysningar som af bemälda tjänsteman lemnades, och så vidt jag kunde finna gällde de Lycksele kommun, der, såsom jag i mitt första anförande yttrade, förhållandena ställa sig alldeles enahanda som i kustlandet, men i öfriga socknar af Lappmarken, eller på en sträcka af omkring 100 mils längd, är det helt annorlunda än i det välbyggda, välodlade och välbergade Lycksele, som är en i många hänseenden särdeles väl lottad socken, samt dessutom tidigt bebyggd af nybyggare, och som ingalunda kan gälla såsom norm för orterna i Lappland.

Herr Johan Erik Johansson: Då jag inom Utskottet deltagit i tillstyrkandet af det förslag, som föreligger, ber jag helt kort få yttra några ord om detsamma.

När frågan först började behandlas, hade jag stora betänkligheter mot Kongl. Maj:ts nådiga proposition samt ansåg det icke vara rådligt att, när man ville rubba urgamla privilegier, göra början dermed i den fattigaste delen af vårt land. Men då jag å andra sidan trodde att detta första steg skulle leda till att få bort all privilegierad jord, så försvunno mina betänkligheter och jag biträdde Kongl. Maj:ts proposition, synnerligast vid betraktande deraf, att den jordbrukande befolkningen deruppe, om bevillingstaxering infördes, äfven komme att erhålla deremot svarande politiska fördelar, samt Utskottet föreslagit nedsättning i den af Kongl. Maj:ts föreslagna grundskatten, som väl motsvarar jordbruksbevillingen. Och en skattemetod måste antagas på det att afvittringsarbetet skall kunna verkställas i Lappmarkerna.

Jag yrkar således bifall till Utskottets utlåtande.

Herr O. B. Olsson: Blott ett par ord till svar mot Herr Hjelm. Hvad Revisionssekreteraren Poignant behagade upplysa i Herr Hjelm's närvaro, känner jag icke, lika litet som Herr Hjelm tyckes känna hvad nämnde tjänsteman upplyste inom Utskottet, när Herr Hjelm icke var närvarande. Revisionssekreteraren Poignants upplysningar, sådana de af mig förut omnämnts, gällde icke endast Lycksele, utan hela lappmarks-territoriet, och han tog dem icke ur egen fatabur utan ur författningar som han för Utskottet framlade.

Herr Olof Nilsson: Jag anhåller endast få förena mig med Herr Hedin och yrka afslag å Utskottets hemställan.

Herr Statsrådet Wærn: Efter den diskussion som här föregick beslutet om den skrifvelse, å hvilken nu i fråga varande Kongl. proposition utgör svar, trodde jag icke man skulle betvifva verkliga nödvändigheten af att införa bevillingstaxering i lappmarkerna. Hvad har då sedan dess i frågan händt, som nu kan ingifva tvekan om den föreslagna åtgärdens lämplighet? Skulle felet möjligen ligga i den verkställda utredningen? Jag tror att hvar och en som granskat den skall hafva funnit, att hvad motionären anförde om olägenheterna af nuvarande förhållanden blifvit till fullo bekräftadt af alla i frågan hörda auktoriteter, om att befolkningen

sjelf ganska enstämmigt öfverklagat dem och önskat ändring. Att denna befolkning på samma gång fruktar för införandet af bevillingstaxeringen förklaras helt naturligt, dels af det sätt hvarpå den i allmänhet blifvit tillfrågad, dels af dess obekantskap med saken och deraf följande oriktiga och öfverdrifna föreställningar om hvad denna skattläggning innebär. Efter den utredning som föregått, borde det emellertid endast kunna vara högst viktiga och stora skäl som kunde föranleda Kammaren att icke antaga denna Kongl. proposition om en åtgärd, hvars behof man från början erkänt och mot hvars lämplighet ingen invändning egentligen blifvit gjord.

Man har hufvudsakligen bestridt rättmätigheten af att här göra en ändring, emedan lappmarkerna hade verkliga privilegier som skulle lägga hinder i vägen. Verkligheten af dessa privilegier har icke af någon blifvit bestridt, utan tvärtom af alla erkänd, och här har till och med sagts att Regeringen gifvit snarare för mycket än för litet erkännande åt desamma. Men skulle det då icke vara om verkliga privilegier som 114:de paragrafen i Regeringsformen handlar? Jo helt säkert, men det beror af privilegiernas beskaffenhet, huruvida de af statsmakterna ensamma kunna ändras eller om hvarje förändring i dem skall äfven vara beroende af särskilda privilegie-innehafvares samtycke, och det förundrar mig att någon kan säga eller sätta i fråga att icke en lagstiftning för ett helt distrikt, nära nog större än det öfriga Sverige, skulle vara beroende af statsmakterna. Jag tror vi måste på allt vis se till att icke privilegiernas helgd utsträcker på ett sätt som motarbetar statsmakternas rätt och förmåga att pröfva hvad som till landets väl erfordras, och en vanmakt i detta hänseende vore allt annat än gagnelig för statens sammanhållning. Skulle vi väl på grund deraf att enskilda kommuner missuppfatta hvad som ligger i deras eget intresse, låta afhålla oss från att lagstifta till så väl deras som statens väl? Genom införande af bevillingstaxering, få dessa kommuner alla de fördelar som kommunalförfattningarne kunna lemna, på samma gång som statens rätt och bästa genom deras deltagande såväl i utgörandet af skatter, som i val af riksdagsmän befrämjas; och skulle det då icke ligga i statsmakternas förmåga att åstadkomma detta? Att privilegier för lappmarkerna finnas, är obestriddigt, och likaså att dessa icke få kränkas; men just derföre hafva grundlagsstiftarne föreskrifvit att sådana privilegier icke få ändras eller upphävas annat än genom Konungens och Riksdagens sammanstämmande beslut. Det är just en ändring af privilegierna vi nu äro sysselsatte att göra, och om vi skola göra den eller icke, beror endast på sjelfva förslaget lämplighet men icke icke på något annat.

En talare har sagt, att Regeringen begått inkonsequenser i att stundom erkänna och stundom icke erkänna sådana privilegier, och har såsom bevis för detta sitt påstående anfört, dels att ersättningarne till städerna för förlorade källarefriheter icke vid sista riksdagen af Regeringen ansågs kunna utan deras samtycke mot rätt till i städerna fallande dana-arf utbytas, dels att Regeringen i denna särskilda fråga ansett Kyrkomötets bifall nödigt för ändring i de ecklesiastike tjänstemännens frihet från skyldighet att erlægga bevillning. Jag vill då, hvad först den sista invändningen angår, uppläsa § 114 Regeringsformen som lyder sålunda: "De
fordua

fordna — — — Kyrkomöte“. Således i samma paragraf, som föreskrifver båda statsmakternas sammanstående beslut för ändring eller upphäfvande af de fordna Borgare- och Bondeståndens privilegier, föreskrifves ock i fråga om Ridderskapets och Adels privilegier detta stånds bifall likasom i fråga om presterskapets privilegier bifall af alimänt Kyrkomöte; och Kongl. Maj:t har lika stor både skyldighet och vilja att rätta sig efter sednare punkten, som efter den förra, men deremot har Kongl. Maj:t icke mer respekt för vissa privilegier än för andra. Det är således endast till följd af Grundlagens tydliga och klara föreskrift som Kyrkomötet måste höras i fråga om de ecklesiastike tjänstemännens i lappmarkerna privilegier. Hvad åter de så kallade källarfriheterna för städerna beträffar, så är förhållandet det, att städerna dels genom sina privilegiibref och dels genom särskilda bref, hvilkas egenskap af privilegier aldrig blifvit bestridda, fått sig vissa särskilda anslag gifna, och då kan det icke kallas inkonsekvent af Regeringen att, i anseende till sakens egna beskaffenhet, låta städerna höras huruvida de vilja i stället för kontanta anslag mottaga inom dem hädanefter fallande danaarf.

Näst efter privilegiernas helgd och rättigheten för statsmakterna att i detta hänseende lagstifta har man talat om ändamålsenligheten af de ifrågasatta åtgärderna. Man har dervid hufvudsakligen framhållit, huru som den ifrågasatta bevillingstaxeringen innebure någonting så oneröst och tungt för lappmarksbefolkningen, att den derföre icke borde dem åläggas. Det har dock af flere talare blifvit utförligt ådagalagdt att, långt ifrån att något oneröst och tryckande skulle af denna bevilling följa, den tvärtom innebär den aldra största billighet. Samme talare, som klagade öfver obilligheten, sade sjelf att sammanlagda beloppet af den nya bevillingen skulle blifva så lågt att den icke skulle betala kostnaden för dess uppbärande. Är det väl möjligt att en skatt skall kunna vara så förfärligt ruinerande för befolkningen, att de, såsom talaren påstod, skulle nödgas sälja sina egendomar och fara öfver till Amerika, då den likväl å andra sidan icke är så stor att den betäcker den ringa kostnaden för dess uppbärande? Den värde talaren räknade sjelf ut hvad den gjorde på hvarje mantal, och det var ju en ren bagatell. Man öfverdrifver på ena hållet och underskattar på det andra, men rätta förhållandet torde vara att denna bevilling blifver lindrig och billig.

En annan talare har anført att denna beskattning icke i och för sig skulle vara så svår, ej heller dess fördelning så ojemn, men obilligheten skulle ligga deruti att åtskilliga personer, som nu ingenting betala till kommunen och som icke heller hafva några privilegier, skulle, om bevillingstaxering infördes, jemte kommunalutskylder, få ett öfvervägande röstetal vid kommunalstämmorna, och derigenom skulle en verklig förhöjning i kommunalutskylderna uppkomma. För den jordbrukande befolkningen erkändes att kommunalutskylderna härigenom visserligen skulle nedgå — det antogs med 30 procent — men det oaktadt skulle slutliga resultatet blifva deras förhöjning till femton å tjugu gånger bevillingen. Men detta berör ju en helt annan sak än kommunalutskyldernas fördelning, nemligen deras totalbelopp, och visar ingalunda att sjelfva beskattningen är obillig. Hvilket intresse de, som nu icke hafva några utskylder alls, skulle

kunna hafva uti att, om de blefvo skattskyldige, för sig och andra uppdrifva skatterna till det orimliga, är för mig åtminstone obegripligt. Uti den i orterna rådande föreställning, som gifvit sig luft i det bref den föregående talaren uppläste, torde denna beskattning vara onerös, men dermed är icke sagdt att den så blifver i verkligheten. Talaren påstod att brefskrivaren hade väl reda på Kongl. Maj:ts proposition, men det vågar jag — utan att betvifla att ju icke talaren skickat honom ett exemplar deraf — dock bestrida, ty denna proposition ger icke anledning till sådana farhågor; deremot tror jag att brefskrivaren har reda på sina egna intryck och åsikter. Och då dessa äro öfverdrifna och orimliga, så måste detta bevisa att han gjort sig oriktiga föreställningar om hvad frågan verkligen gäller. Utan tveifel finnes å många ställen stor ovisshet och fruktan för saken just emedan man gör sig sådana oriktiga föreställningar. Men detta afhjelpes bäst genom lagens antagande, då verkliga förhållandet snart måste komma till vederbörandes kännedom, ty då skola de se att det är ganska litet man af dem begär.

Hvad angår talet om påläggande af nya grundskatter, så hafva flere talare redan förklarar att derom är icke fråga. För min del vill jag endast tillägga, att jag tror icke det motivet bör verka något, ty utan en skattläggning, som innebure dessa skatter, kunde vi icke i dessa trakter göra någon afvittring, hvilken just består i skattläggning och bestämmande i sammanhang dermed af områdenas storlek; och att fördröja afvittringen skulle vara detsamma som att i ganska hög grad inskränka möjligheten att snart bringa skogshushållningen till hvad vi säkert alla önska att den måtte blifva.

Slutligen vill jag nämna några ord med anledning af en talares å norrbottensbänken yttrande, att det vore oriktigt att icke Lapparne, som hafva en stor rikedom i sina renar, äfven bidrage till kommunalutskylderna. Jag vill då erinra att Lapparne hafva den så kallade lappskatten, i hvilken ingår både ränta och tionde, och Konungens Befallningshafvande i Norrbotten beräknar, att denna lappskatt är tre gånger så hög som skatten efter nu gällande bevillningsstadga skulle blifva för en burgen lappfamilj. För öfrigt vill jag påpeka svårigheten af att uppgöra något lämpligt förslag till Lapparnes deltagande i kommunalskatternas utgörande innan sjelfva den kommunala beskattningsgrunden blifvit bestämd; och ett uppskof i det ena skulle nödvändigt föranleda ett uppskof äfven i det andra.

Jag hoppas Kammarren vill göra afseende å frågans vigt och å de åsikter, som här förut gjort sig gällande, likasom ock å den alltidne motionärens talangfulla framställning och å all den föregångna utredningen.

Herr Hedin: Jag skall icke besvära mycket länge, så att Kammarren torde kunna lugna sig.

Det förhåller sig mycket riktigt, såsom Herr Finansministern nämnde, att denna Kongl. proposition framkommit till följd af en Riksdagens skrifvelse, men dermed är icke sagdt att Riksdagen bundit sina händer och förklarar sig vilja taga hvilken lagstiftning som helst som Kongl. Maj: behagar föreslå. Jag ber i detta hänseende få erinra om Bevillnings-Utskottets utlåtande N:o 12 för år 1872, deri Utskottet redogör för orsa-

kerna till återremiss af ett föregående utlåtande i ämnet och säger: "Denna Utskottets framställning blef dock vid föredragning i Kamrarne icke bifallen, utan frågan af båda Kamrarne till Utskottet återförvisad, hufvudsakligen af det skäl, att man ansåg skrifvelsen endast böra innefatta ett uttalande af önskvärdheten utaf kommunalförfattningarnes tillämpning i Lappmarken, hvarigenom dess innebyggare må komma i åtnjutande af enahanda kommunala och statsborgerliga rättigheter och förmåner, som landets innevånare i öfrigt, hvilket dock ansågs böra bero ej mindre derå, huruvida de Lappmarkernas innebyggare tid efter annan förlänade friheter och förmåner icke lägga hinder i vägen för införande af bevillningstaxering derstädes, hvilket utgör vilkoret för samma författningars tillämpning, än ock på befolkningens egen uppfattning af de ifrågasvarande förmånernas betydelse, jemförda med de nya förpligtelser, hvilka måste utgöra vilkoret för deras åtnjutande". Nu har visserligen blifvit sagdt, om jag hörde rätt, sednast af Herr Finansministern, att hos lappmarksbefolkningen uttalats en temligen allmän önskan om genomförande af detta förslag; men vederläggningen af detta påstående innehålles i Kongl. Maj:ts proposition först, och sedan i Utskottets utlåtande. Hvilken som behagar genomläsa dessa, finner att det är illa beståldt med enhälligheten, och om här kunde talas om någon enhällighet så skulle det snarare vara i motsatt riktning.

Herr Finansministern har sagt, att pröfningen af ett privilegiums beskaffenhet afgör, huruvida det kan ensidigt ändras eller icke. Jag ber få upplysning om hvarest i svensk grundlag eller annan lag denna grundsats finnes uttalad. För min del vet jag endast § 114 Regeringsformen, som talar om vissa der uppgifna privilegier, nemligen de fordna riksståndens, och säger att två af dessa stånds privilegier, Borgareståndets och Bondeståndets, kunna ändras genom Konungens och Riksdagens sammanstående beslut, under det att för de tvänne öfriga ytterligare erfordras bifall för presterskapets af Kyrkomötet och för Ridderskapets och Adelsn af detta stånd. Men om öfriga privilegier finnes icke i någon gällande svensk lag något stadgande sådant som det Herr Finansministern uppgaf, hvilket således endast var en teori från hans sida, den jag för min del icke kan godkänna.

Herr Finansministern ville icke erkänna att ändringen skulle vara beroende af privilegii-innehafvarnes samtycke, men mot detta har jag att åberopa hans eget yttrande angående den så kallade källarfriheten. Han ville icke erkänna såsom en inkonsequens att Regeringen nu vill upphäfva lappmarksinnebyggarnes friheter utan deras medgifvande, fastän man i fjol gjorde källarfrihetens upphäfvande beroende af städernas uttryckliga samtycke. Huru reda sig ifrån denna inkonsequens, det förstår jag icke. Herr Finansministern har endast sagt, att här vore olika förhållanden och att städerna hade privilegiubref, på hvilka källarfriheten grundade sig; men hvilket annat förhållande eger då rum med lappmarksinnebyggarnes friheter, hvilka Herr Finansministern sjelf nyss förklarade vara verkliga privilegier?

Vidare sades, att man icke skulle utsträcka privilegiens helgd derhän, att man inskränkte statens myndighet och förmåga att se till landets väl och förebygga orättvisor o. s. v. Ja, det är mycket bra, men hvarföre

var man då i fjol bunden af städernas samtycke och tillika förbunden att ge dem ersättning för hvad man då ville taga från dem? Det är inte möjligt att genom blotta påståendet om särskilda förhållanden få dessa att vara olika, när de äro lika, utan man måste äfven bevisa sitt påstående; men bevis har här icke presterats.

Slutligen sade Herr Finansministern det vara alldeles riktigt att i fråga om bevillnings läggande å de vid ecklesiastikverket i Lappmarken anställda personer höra Kyrkomötet såsom 114 § Regeringsformen stadgar. Ja, om här vore fråga om presterskapets privilegier, men jag har icke hört något bevis för, att de förmåner, desse personer i Lappmarken åtnjuta, skulle vara till nämnda privilegier hänförliga, och således vet jag icke hvad Kyrkomötet har med denna sak att göra.

Af hvad öfrige föregående talare yttrat har jag äfven ett och annat att bemöta.

En representant på skånebanken omtalade för Kammaren att Utskottet haft att tillgå muntliga upplysningar af en namngifven tjänsteman, hvilka upplysningar för den värde representanten varit alldeles tillfyllestgörande. Ja, med dessa upplysningar är förhållandet icke märkvärdigare, än att de finnas för en hvar att tillgå i en af samme man utgifven samling af författningar, den jag hade tagit för alldeles gifvet att ledamöterna i Utskottet noga studerat lika som jag i min ovärdighet gjort, jag som icke egt tillgång till Utskottets diskussioner och till de der muntliga upplysningarne. På grund af mitt studium af dessa författningar har jag kommit till helt annat resultat. Det har här talats om — och detta är blott en variation på det tema, som genomgår Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets utlåtande — att man med detta förslag endast afser fördelar för lappmarksbefolkningen. Ja, hvem bestrider, att detta är meningen? Men jag vet icke när man fått befogenhet att påtvinga en annan fördelar mot hans vilja. Kan man göra honom godt utan att tvinga honom, så är det bra och människovänligt, men att påtvinga honom hvad man anser vara godt, men som han sjelf anser för ett ondt, dertill har man ingen befogenhet; och således betyda alla dessa vackra fraser om fördelarne rakt ingenting, ty med dem har man ju icke undanröjt det formela hindret. Man har, såsom frånsida af denna vackra medalj, talat om hur förskräckligt det kunde blifva för lappmarksbefolkningen om man stadgade en så hög hemmansränta som man har rätt att göra, och en talare på göteborgsbanken nämnde ett belopp af 50 till 60 R:dr. Men jag kan icke föreställa mig att Kongl. Maj:t — därför att han nu icke får igenom sin proposition om bevillningstaxerings införande i lappmarkerna — att han, landets fader, skulle finna sig föranlåten att uppträda såsom en Saturnus, som uppslukar sina egna barn, och åsätter dem så svår mantalsränta, att de icke kunna bära den, utan jag föreställer mig att han, såsom det heter i 1695 års författning, bestämmer en sådan skatt, som för Kongl. Maj:ts intresse pröfvas vara nyttigast och för landet drägligast. Det skrämnskottet tror jag således icke heller hafva så mycket att betyda.

En talare å östgötabanken sade, att man kunde vara temligen lugn för, att Kyrkomötet icke skall motsätta sig att bevillning påföres de ecklesiastike tjänstemännen i Lappmarken, när frågan förelägges detsamma. Ja, väl, men derom är alldeles icke fråga, det är icke fråga om utgången,

utan om rättsgrunden, om de olika mått, med hvilka enahanda rättigheter mätas. I ena fallet skall upphäfvandet af en frihet, som jag icke erkänner höra till presterskapets privilegier, göras formligen beroende af Kyrkomötets bifall, i andra fallet lagstiftar man emot den privilegierade befolkningens uttalade mening.

Jag förmodar, Kammaren är bäst belåten med att jag nu slutar, hvilket jag derföre äfven gör, under fortsättande af mitt förut framställda yrkande om afslag å utlåtandet.

Herr Statsrådet Wærn: Jag vill icke förlänga diskussionen, men då en talare så missuppfattat mina ord, som skulle jag hafva sagt att lappmarksbefolkningen enstämmigt förklarat sig nöjd med taxeringsbevillningens införande, tror jag mig böra erinra att mitt yttrande gick ut på att de enstämmigt erkänt olägenheterna af det nuvarande tillståndet och önskat att detta måtte ändras, hvaremot de icke voro nöjda med det föreslagna sättet. Dock ber jag tillika få erinra att de visst icke enhälligt afslagit det, utan när landshöfdingen i Westerbottens län sjelf talte med befolkningen i Stensele, Tärna och Sorsele, vore de särdeles vänligt stämde för förslaget.

Hvad åter angår polemiken om 114:de § Regeringsformen, så vill jag icke inlåta mig derpå, utan endast säga, att, när det talas om huruvida privilegier kunna af statsmakterna ändras eller icke, så måste med ett svar, att detta beror af deras beskaffenhet, menas att frågan gäller huruvida de höra under denna paragraf eller icke; och att det är på afgörandet af denna fråga beslutet bör bero, derom är ju den ärade talaren ense med mig.

Härmed var öfverläggningen slutad. I öfverensstämmelse med de yrkanden som förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till den föredragna punkten och dels på afslag derå. Då den förra propositionen förklarades vara med öfvervägande ja besvarad, äskades votering, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition nu uppstattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Sammansatta Stats- och Bevillnings-Utskottet hemställt i *första* punkten af dess betänkande N:o 5,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, är Utskottets ifrågavarande hemställan af Kammaren afslagen.

Den omröstning, som enligt denna proposition företogs, utföll med 101 ja mot 19 nej; hvadan Kammaren bifallit Utskottets förslag.

Punkterna 2 och 3.

Allt hvad Utskottet i dessa punkter tillstyrkt blef jemväl af Kam-maren bifallet.

§ 7.

Föredrogos och godkändes nedannämnda förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser, nemligen

af Stats-Utskottet:

N:o 35, i anledning af den år 1872 verkställda granskning af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning under år 1870;

N:o 36, angående afsöndring af jord från ryttmästarebostället vid skånska dragonregementet Östra Sallerup, för utvidgning af Östra Sallerups församlings i Malmöhus län kyrkogård;

N:o 37, angående eftergift af ett delegarne i sterbhuset efter båt-föraren Anders Andreasson i Styrsö Tängen ådömdt belopp;

N:o 38, i fråga om försäljning af fiskelägenheten Mellböen N:o 1 inom Undenäs socken af Skaraborgs län;

N:o 39, angående eftergift af Henrik Nilsson i Ullarp och Johannes Nilsson i Lynga ådömd ersättning för kronans förlust å arrende af in-dragna bostället Kärreberg N:o 3;

N:o 40, i anledning af gjorda framställningar om eftergift af kronans rätt till en del danaarf;

N:o 41, angående upplåtelse till staden Halmstad af tomter, tillhö-rande de forna fästningsverken derstädes;

N:o 42, angående indragning till Statsverket af den åt Christianstads stad upplåtna rätt öfver Skillinge fiskeläge;

N:o 43, i fråga om eftergift till förmån för staden Halmstad af kro-nans rätt till danaarf efter enkan Helena Stjernström, född Höök;

N:o 44, angående befrielse för Tygskrifvaren C. F. Mellbin från be-talning af ett honom ådömdt ersättningsbelopp;

N:o 45, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens *Första* huvudtitel;

N:o 46, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens *Andra* huvudtitel;

N:o 47, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens *Tredje* huvudtitel;

N:o 48, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens *Fjerde* huvudtitel; och

N:o 54, angående ersättning för sådana af Statskontoret förskottsvis bestridda utgifter, för hvilka statsanslag ej blifvit beviljade;

samt af Lag-Utskottet:

N:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående förändrad bestämmelse i fråga om nedgrafven skatt, bottenfynd eller annat dylikt, hvartill egare ej finnes;

N:o 59, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning angående lagfart å fångst till fast egendom m. m.; och

N:o 60, angående utsträckning af den förvaltningsrätt, som, enligt 15 Kap. 5 § Ärfdabalken, sådan den lyder uti Kongl. Förordningen den 30 Mars 1835, uppdrages god man, som af domare förordnas att iakttaga frånvarande arfvings rätt.

§ 8.

Uppå hemställan af Herr Talmannen, beslöt Kammaren, att å den lista, som för föredragningen i nästa sammanträde komme att upprättas, ordningen mellan de tvänne gånger bordlagda ärendena skulle så till vida ändras, att Sammansatta Lag- och Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 1, med afseende på det nära sammanhang som förefunnnes mellan nämnda ärende och Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 14, skulle framflyttas och sättas näst efter sistberörda betänkande.

§ 9.

Anmälades följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 104, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om anvisande af medel till inlösen för statens räkning af Kongl. svenska aktiebolaget för jernväg mellan Köping och Hult tillhöriga jernbanan från Örebro öfver Arboga till Köping;

Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets utlåtande N:o 6, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande åvägbringande af myntkonventionen med Danmark och om antagande af dermed i samband stående lagar;

Samma Utskotts memorial N:o 7, angående arvode åt den hos Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet anställda Sekreterare;

Lag-Utskottets utlåtanden och memorial:

N:o 45, i anledning af väckt motion om förtydligande af Kongl. förordningen den 20 Januari 1865 angående förändrade stadganden i afseende på frejdbetyg, som af presterskapet meddelas;

N:o 46, i anledning af väckt motion om ändring af 4 Kap. 5 mom. i Kongl. stadgan angående folkundervisningen i riket den 18 Juni 1842;

N:o 47, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af 1:sta punkten i Lag-Utskottets utlåtande N:o 30, rörande väckt motion om vissa ändringar i Kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862;

N:o 48, i anledning af väckt motion om upphörande af klockares bfredboringsskyldighet; och

N:o 49, i anledning af väckt motion angående användandet af inkomster af ledigt pastorat.

Dessa ärenden, som nu för första gången bordlades, skulle uppföras främst å föredragningslistan för Kammarens nästa sammanträde.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag rörande Kammarens denna dag fattade beslut.

Kammarens ledamöter åtskiljdes klockan $\frac{1}{4}$ 4 e. m.

In fidem

H. Husberg.